diuerſo tpe. tūc nō fit cōpenſatio. qꝛ ꝑ interitū rei moroſus debitoꝛ nō liberatᷣ. l. in re furtiua. ff. de ꝯdi. fur. Ideo dictū eſt ſup̄ eodē tpe qꝛ ſm quoſdā et nō irronabiliter q̇s illud lucrū dicitᷣ viciſſe in ludo. ꝙ in fine ludi ſecū reportat. ergo ſi q̇s altera die vel altera vice cū eodē. aut cū altero id qđ vicerat ludēdo amittat. nihilominꝰ qđ prius vicerat. et pauperibꝫ dandū erat. qꝛ iſte nō paupm bona. ſed ſua ludendo amiſit. Idē dic de ꝑticipantibꝫ i ludo vel ꝯcedentibꝫ eis domos ad ludendū. vel taxillos. et de tali lucro ſic ꝑticipato. teneᷣ eodē mō q̄ dictū eſt ſup̄ de principalibꝫ.

¶ Sed circa p̄dicta queritᷣ de. q. q̄tidiana Pone. Statutū epi dicit ꝙ quicūq̄ luſerit ad azarrū ſit excōicatus. vel puniatᷣ in tm̄. Modo luſi vno ſero cū pluribꝫ et pluries vici et ꝑdidi. An videanᷣ plures ludi ⁊ plura delicta. Et an ſim pluribꝫ excōicationibꝫ ligatus. an vna tm̄. Rn̄. Bar. in. l. inficiādo. ff. de fur. dicit ꝙ totū illud videᷣ vnus ludus. donec ſit habitus ꝓ cōpleto et ſoluto recedentibꝫ luſoribꝫ. vt. l. cōtractus. C. de fid. inſtru. Nec pt dici ꝑfecte viciſſe donec ludus nō ſit ꝑfecte cōpletꝰ qꝛ adhuc ſupeſt ſpes ꝑditionis. Itē circa lucrū dico ꝙ pluralitas ꝑſonarū cū quibꝫ vna ſimul ego luſi nō dicunᷣ facere plura delicta. Nā ille ꝑſone cū quibꝫ ego ludo nō dicūtur offenſe a me. ſed magis offenditᷣ reſpublica. ideo vnū eſt delictum. vt. l. ſi plures. ff. ar. fur. ce. Et ꝑ hoc dici poſſet ad aliud ſtatutū dicēs. ꝙ nullus poſſit ducere vltra tres famulos. aliquis duxit. xx. Rn̄. Bar. ꝙ eſt vnū tm̄ delictū nec eſt ꝓ q̄libet famulo vltra dictū numerū vnū delictū. ſed ꝓ oibꝫ vnū. cū ipi nō offendantur ex tali ductōe. ſed magꝭ reſpublica q̄ eſt vna offenditᷣ ab vno ducente cōtra numerū. Eadē rōne ſi ſtatutū diceret. ꝙ nemo poſſit habere ꝯuiuiū vltra. x. ꝑſonas ſub certa pena. Certe ſi habuit. xxx. vel. xl. vnū delictū eſt ꝓ omnibꝫ vt dictum eſt.

¶ Iuxta h̄ q̄ro. de. q. quā dicit Bar. ſe vidiſſe de facto piſis. Dicebat ſtatutū. Ad nuptias ñ poſſint inuitare vltra. xij. dn̄as. Modo quadā ducebat vxorē ip̄e et filꝰ ſuus. Vtrū poſſint inuitari. xxiiij. dn̄e tanq̄ ſint due nuptie. an xij. tm̄. Rn̄t. ꝙ licꝫ duo ſint m̄rionia. et ex iſto reſpectu poſſint dici due nuptie. tn̄ qꝛ hoc fit vna ſimul q̄ ad ſolennitatē. vnice nuptie dicunᷣ. vt. l. p̄ris ⁊ filij. ff. de vul. et pu. hec Bar. Sed hoc Ang. nō admittit. qꝛ. d. l. nihil facit ad hoc. nā ibi teſtamentū filij ſine p̄rno eſſe ñ p̄t. Et ideo dependet teſtamentū filij a p̄rno. Et ideo dicitᷣ eſſe vnū. ſed nuptie patris et filij. nō ſunt dependētes vel inſeparabiles. Et ideo forte ꝯtrariū eſſet dicendū.

¶ Vtrū aūt ludus q̇ innititᷣ induſtrie vt ludꝰ ſcachoꝝ. baliſte. pile. et hmōi ſit licitus. Ita ꝙ lucrās ex his ludis nō teneatᷣ ad reſtitutionē. Rn̄. ſm doc. ꝙ hmōi ludi nō ſunt ꝓhibiti de ſe. vt eſt tex. in. l. pe. et vl. ff. de alea. vbi cōceſſus videᷣ ois ludus q̇ fit gr̄a virtutis exꝑientie. Et dicūt quidā vt recitat Panoꝛ. vbi ſup̄. ꝙ in hoc caſu id qđ vinciᷣ nō ſubiacet reſtitutōni. cū nō ſubmittāt ſe hoies fortune. Imo bonū exinde ꝓuenit. cū exerceāt ſe ingenio nō tn̄ debet ludi magna q̄ntitas. Et panoꝛ. dicitᷣ ꝙ nō dꝫ q̇s ſe exercere p̄ncipaliter ꝓpter lucrū. Al's credit ꝙ idē eſſet dicendū. ſicut dictū eſt ſup̄. de ludo fortune.

¶ An aūt liceat clericis ludere ad ſcacos cā recreatōis. Glo. in autt. interdic imus. C. de epi. et cle. dicit ꝙ ſic. Sed Ia. et Pe. vt recitat Cy. ibi tenēt ꝯtrariū. qꝛ rō ꝓhibitōis fuit vacatio a diuinis officijs. q̄ magis contingit ꝑ ludū ſcacoꝝ. q̄ꝫ ꝑ ludū fortune. Et ſi ſm p̄dictos doc. ludus ſcacoꝝ eſt ꝓhibitus clericis. multofortius eſt ꝓhibitꝰ religioſis. qꝛ ꝑ Iero. de conſe. di. v. in. c. nunq̄. dicitᷣ religioſis. Nunq̄ de manu tua vel oculis tuis liber pſalterij diſcedat. ⁊c̄. Et hec opi. tanq̄ honeſtior videtur tenēda. p̄ſertim in religioſis. et ne detᷣ ei materia relaxationis.

Aleficiatꝰ De h̄ dictū ē ſup̄. Impedimentū. xv. et an maleficiū poſſit tolli aliud vide ibi. Et ſi q̄ras q̄liter demones poſſint vexare hoies. ꝙ nō poſſint ad inuicē hr̄e copulā. Rn̄. Pe. de palu. in. iiij. ꝙ hoc p̄t fieri multipliciter. Primo ex hoc. ꝙ demō eſt ſpiritus hn̄s ptātē ſup̄ creaturā corpalē. ad motū localē ꝓhibendū vel faciendū. vn̄ p̄t corpa impedire. ne ſibi mutuo appropinquēt directe vᷝ indirecte. ſe interponēdo inter eos corpe aſſumpto. Scđo p̄t inflamare ad actū illū. vel refrigerare ab actu illo. adhibendo occulte virtutes. q̄s optie nouit ad hoc validas. Tercio turbādo imaginatiuā. fantaſiā ⁊ extimatiuā q̄ reddat mulierē exoſam. Quarto ꝓhibendo directe rigorē mēbri. ſicut ⁊ motū localē cuiuſcūq̄ organi. Quinto. ꝓhibēdo miſſionē ſpirituū ad mēbra in q̄bꝫ eſt virtꝰ motiua. q̄ſi intercludēdo vias ſeis. ne ad vaſa generatiōis deſcendat. vel ne ab eis recedat. vel ne excidatᷣ vel ne emittatᷣ. Idē Archi. ſ.

Atrimoniū. primo cōiter q̇d ſit. Rn̄. eſt viri et mulieris cōiunctio indiuiduā vite ꝯſuetudinē retinēſ. Dicitᷣ cōiunctio. ſ. aioꝝ et m̄rionialis. Indiuiduā ⁊c̄.

Intelligitur ſm hoc de mrimonio cōſumato p copulā carnalē. q2 ante pōt ſeparari vt dictū eſt ſup. Impedimentū primo. Itē intelligit de mrimonio fideliū. q2 mrimoniū infidelium pt ſeparari. vt dictū eſt ſup. Impedimentum nono.

¶ An aūt papa poſſit diſſoluere mrimoniū cōſumatū p copulā inter fideles. vide. ī. papa.

¶ Vñ dicit mrimoniū. Rñ. ſm Ray. dicit qſi mrīs muniu3. i. officiū. q2 dat mulierib9 eſſe matres. Et ideo magis denoiat a matre q̄ꝫ a pr̄e qm̄ in eo plus apparet mrīs officiū q̄ꝫ prīs.

¶ Vtrū mrimoniū ſit ſacrm̄. Rñ. ſm tho. in. iiij. Sacrm̄ importat remediū ꝯ peccatū p ſenſibilia ſigna. et cum hoc inueniat in mrimonio. inter ſacra computat. Et forma hui9 ſacramēti ſunt verba ſeu ſigna qb9 ꝯſenſus mrimonialis exprimit. ¶ Vñ matrimoniū fuit inſtitutū. Rñ. ſm Tho. Mrimoniū ſm q ordinat ad pcreationē plis q̄ erat neceſſaria etiā peccato n̄ exiſtēte. inſtitutū fuit ante peccatū ade. Sed ſm q mrimoniū pbet remediū ꝯ vulnus peccti. Sic inſtitutū fuit poſt peccatū tpe legis nature. ſm aūt determinationē pſonarū inſtitutionē habuit in lege moiſi.

¶ Que ſunt cauſe inſtitutōnis mrimonij. Rñ. ſm Ray. due ſunt principales. ſ. ſuſceptio ꝓlis educande ad cultū dei. Gen. i. Creſcite ꝛc. Et vitatio fornicatōis. i. Corint. vij. Secūdario vero multe ſunt. vt qñq3 pacis reformatio. pulcritudo vxoris. diuitie et hmōi.

¶ Nunqd tenet mrimoniū nō factū cauſa ꝓlis. ſed ꝓpter ſecūdarias cauſas nūc dictas. puta. ꝓpter pulcritudinē diuitias et hmōi. Rñ. ſm Rai. ſic. Sufficit eni q ꝯtrahere intendunt. et ꝯſentiūt p verba de pñti. xxxij. q. ij. ſolet. Deutro. xxi. Si videris mulierē pulcrā ꝛc̄

¶ An aūt tal' ꝯtrahens pncipalit ꝓpter pdictas cāſ. puta. pulcritudinē. diuitias ꝛ hmōi peccet mortaliter. Quidā dicunt q ſic. ſicut ſi qs principaliter baptizaret ꝓpter ſanitatē. vel q̄ſtum faciendū. n̄ curās de grā baptiſmali nō eſſet hoc ſine ꝯtemptu et iniuria ꝛ irreuerētia et abuſu ſacri. Sed Ar. f. dicit q iſta ſnia eſt multū dura ꝛ multos inuolueret. et videt ēē ꝯ illud qd habet. iij. re. i. c. vbi dauid Abiſaac ſunamitē duxit in vxorē vt ſolū calefaceret eū et nō ſpe plis. nec timore fornicatōis. q2 non cognouit eā. nec tñ peccauit. Addit tñ Arc. f. q dato q ꝯtrahere ꝓpter voluptatē pricipalr eſſ3 peccatū mortale. nō tñ cognoſcere ꝓpter voluptatē eſſet mortale. dūmō nō eſſ3 factur9 cū alia. q2 nō eſt ita dānabilis abuſus rei cōis. ſicut rei ſacre. ſicut bibēs cū ciplo cōi ꝓpt voluptatē nō eſt in ſe niſi veniale. ſed nō ꝓpter hoc ſequit q portās calicē ad tabernā ad bibēdū ꝓpter voluptatē quin peccet mortaliter. Et hoc ꝓpter abuſum rei ſacre. Qui aūt ꝯhit mrimoniū p verba de pñti ꝓpter finē indebitū abutit re ſacra. q2 eſſentia ſacri ibi cōſiſtit. Sed q̄ cognoſcit vxorē ſuā fine indebito abutitur re nō ſacra. i. muliere. quia eſſentia ſacri trāſijt. vñ nō adeo peccat. Et eſt ar. q ſi iudex pena pecuniaria punit malefactores. dūmō eſſet al's puniturus. licz q̄rat pecuniā niſi cogitans de actu et de iuſticia. dūmō nō ſit factur9 iniuſte. nō eſt niſi veniale. Nā ſi ꝓponeret expreſſe vel explicite pecuniā nō eſſet excuſatus a mortali. Et nota hoc p iſtis dñis tpalibus q̄ puniūt pecunialiter delicta ſuoꝝ ſubditorū. Nā ſi hoc faciūt principaliter ꝓpter cupiditatē. al's non facturi nec punituri pdicta peccāt mortaliter.

¶ An aūt ꝯtrahens mrimoniū in peccato mortali peccet mortaliter. Rñ. Pe. de pal. in. iiij. dicit ſic. dato etiā q eſſet ꝯtritus. Et ſic ſm eū requirit vltra ꝯtritionē etiā cōfeſſio. Alijs tñ videt cōtrariū. quod eſt cōmunius.

¶ Que ſunt bona mrimonij. Rñ. ſunt principaliter tria. ſ. fides ꝓles ꝛ ſacramentū. In fide attendit ne cū alio. vel alia cōmiſceat. In ꝓle. vt amāter ſuſcipiat ꝛ religioſe educet. In ſacro. vt mrimoniū non ſepet. Et pdicta tria adeo ſunt ſubſtātialia ꝯiugio. q cōditio ꝯ aliquod iſtoꝝ appoſita viciat cōtractū mrimonij. ex de cōdi. appo. c. fi. et ibi panor. ponit regulā in materia mrimonij. q ois cōditio appoſita ꝯ ſubſtantiā mrimonij viciat mrimoniū. et nō viciat. Et ponit exemplū de eo qd accidit i facto Quidā habens ſuſpitionē de incōtinentia futura mulieris ꝯtraxit ſecum cū cōditione. q ſi cōmitteret adulteriū liceret ſibi recedere a matrimonio et alia3 ducere. Certe nō eſt ibi matrimonium.

¶ Vtrū intentio nō ſeruandi fidē viciet matrimonium. Rñ. ſm Guil'. ſi aliquis cōtrahit matrimoniū. nō habens ꝓpoſitū ſeruandi fidem ſed adulterādi. nihilomin9 tenet matrimoniū. dū tñ hoc nō deducat in pactū. Si aūt deducat in pactū. vt q liceat adulterari. vl' q proſtituat vxorē. nō cōtrahit matrimoniū. c. fi. de cōdi. ap. Sed de hoc dicet infra.

¶ Vtrum intentio non exigendi debitum viciet matrimonium. Reſpondit Panor. in ca. commiſſum. extra eo. q non. dummodo hoc propoſitum non deducatur in pactum expreſſum. et ſic intellige. d. capi. fi. Et ex hoc innuitur q inter beatā virginē3 et Ioſeph fuit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

verũ matrimoniũ. licet beata vir. aio in copula nõ cõſenſerit. Et hoc facit ad. q. quotidianã Nã multi habẽtes filios ex ↄcubinis. et amore ꝓlis legitimãde inducunt̃ in articulo mortis cũ oĩno deſperẽt de ſalute et de morte ſint ſecuri ad ↄtrahendũ cũ illis m̃rimoniũ. nunq̃d inter eos ſit verũ matrimoniũ cũ nõ videat̃ cõſenſus in copulã. Et certe ꝑ p̃dicta videtur dicendum ꝙ ſic.

¶ Utrũ intẽtio nõ habendi ꝓlẽ excludat matrimoniũ. Rñ. ſm̃ Pe. firma intẽtio ꝓlẽ euitandi excludit m̃rimoniũ. Dico maxie ſi deducatur in pactũ, ſed tamẽ intentio nõ educandi prolem.

¶ Que eſt dr̃ia inter matrimoniũ legitimũ et ratũ. Rñ ſm Ray. matrimoniũ legitimũ ⁊ nõ ratũ eſt. qḋ legali tm̃ inſtitutõe vel ꝓuinciemoribus inter infideles contrahit̃. quod ideo dicit̃ nõ ratũ. q2 ſine fide tm̃. Ratũ vero et ñ legitimũ eſt. qḋ inter fideles ⁊ legitimas ꝑſonas. ſed ſine legitia ſolenitate cõtrahit̃. Quoddã vero eſt legitimũ et ratũ. qḋ inter fideles ⁊ legitias ꝑſonas et cũ legitima ſolẽnitate cõtrahitur.

¶ Utrũ cõcubitus ſit de integritate m̃rionij. Rñ. ſm Ric. in. iiij. ꝙ m̃rioniũ dupliciter pt cõſiderari. Aut q̃ntũ ad ei9 ꝑfectõez primã. q eſt ꝑfectio eſſentialis Et ſic carnalis copula nõ eſt de eius integritate. q2 ſine ea eſt matrimoniũ ratũ. Aut q̃ntũ ad ei9 ꝑfectionẽ ſcḋaz q eſt ꝑfectio aliq̃ mõ accidẽtalis. Et ſic copula carnalis eſt de eius integritate. ꝑ illaz eni efficit̃ m̃rioniũ ↄſummatũ. Sicut dr̃ ꝙ puer ꝑ eius deductionẽ ad q̃ntitatẽ ꝑfectã, efficitur vir ↄſummatus. q̃ tñ puer exiſtẽs totã hꝫ ſuã perfectionẽ in eſſe primo, que reſpicit hominis eſſentiam.

¶ An aũt appellatõne viri et vxoris veniant ſponſi q̃ ſolũ ↄtraxerũt matrimoniũ ꝑ verba de p̃nti abſq3 carnali copula. Rñ. Panor. in. c. ex publico. de cõuerſione cõiu. ꝑ tex. illum dicit. ꝙ appellatõe viri ⁊ vxoris intelligit̃ de his qui matrimoniũ cõſummauerũt. non aũt de his qui ſolũ cõtraxerũt ꝑ verba de p̃nti. Qḋ facit ad. q. in q̃ al's in ciuitate ſenarũ dicit ſe cõſuluiſſe. Statuto illi9 ciuitatis cauet̃. ꝙ vxore decedẽte ſine filijs maritus lucret̃ dimidiã ꝑtem dotis. Cõtigit iuuenẽ ↄtraxiſſe m̃rimoniũ ꝑ verba de p̃nti cũ quadã puella ⁊ m̃rimonio nõ ↄſummato puellã deceſſit. q̃rebat̃. vtrum ſponſus deberet lucrari dimidiaz dotis. Multi dixerũt ꝙ ſic. fundãtes ſe. q2 m̃rioniũ dicit̃. et cõiuges appellant̃ interueniẽte ↄſenſu de p̃nti. nã cõſenſus facit m̃rioniũ. xxvij.

q. ij. ſufficiat. Itẽ nõ p̃nt tales dici ſponſi cũ reſiſtat ethimologia vocabuli. Dicunt̃ enim ſponſi quaſi ꝓmiſſi a ſpondeo es. ſed ea q̃ contraxit ꝑ verba de p̃nti nõ p̃t dici ꝓmiſſa. Et ꝑ cõſequẽs nõ cõgrue appellat̃ ſponſa. S3 in cõtrariũ facit ſingulariter ille tex. ex publico. nã cũ appellatõe m̃rionij et cõiugij oĩno intelligatur de m̃rio cõſumato. Et de his q̃ matrimoniũ cõſumauerũt. Et tale m̃rioniũ dicit̃ magis firmũ. ergo in hac materia odioſa vbi ſponſa ſine cã ꝑdit dimidiũ dotis. debem9 intelligere verba in potiori ſignificato. ar. §. ſed quotiens. inſti. de iure naturali. Itẽ ex cõi vſu loquendi. niſi ſponſa ſit cognita. nõ amittit nomen ſpouſe. ꝑ hoc tex. in. d. c. ex publico ibi a viro deſponſata. Ad hoc etiã facit. ꝙ vbi in lege nõ exprimit̃ cã debemus cauſam legis cõiecturari. et ad eius lites reſtringere. et ampliare diſpoſitõe legis iuxta theoricã doc. in. l. non dubiũ. C. de legi. Sed cã deferendi tale lucrũ marito nõ potuit eſſe alia q̃ ꝓpter nimiũ ſumptũ quẽ maritus facit in ducẽdo vxorẽ ad domũ. que cauſa ceſſat in ſponſa nondũ traducta ad domũ viri. et ꝑ ↄſequẽs debet ceſſare diſpoſitio ſtatuti. Nã ſi lucrũ cõtingeret ꝓpter affectũ cõiugalẽ. ſtatutũ dediſſet cõſimile lucrũ vxori ꝑ mortẽ mariti. vñ ſi lucrũ eſſet pariter vtriq3 cõe. tunc bene crederẽ ꝙ cõprehenderent̃ ſub verbis ſtatuti ſponſus et ſponſa ꝑ verba de preſenti. Et ſic intelligerẽ. l. deo nobis. C. de epi. et cleri. Unum tamẽ ſemꝑ notabis ꝙ in materia larga appellatõne mariti et vxoris veniunt etiam ſponſi per verba de futuro. vt ſingulariter ꝓbatur in. l. nõ ſine. C. de bo. que li. Sed Bar. in. l. nihil. ff. rerum amo. in terminis queſtionis ꝓpoſite tenet cõtrarium. dummodo matrimoniũ fuerit contractum per verba de preſenti. etiã ſi cum ea nõ habitauerit allegat ad hoc. d. l. nihil. idem videtur tenere Bal. in. l. deo nobis. C. de epi. et cleri. licet cõtrarium teneat in. l. nõ ſine. C. de bo. que li. Cy. autem in. l. vnica. C. de rei vxo. actio. videtur tenere opinionẽ Panor. et dicit ꝙ tale ſtatutum eſt ferrarie. et hoc factũ propter expenſas quas facit maritus in vxore et propter nuptias. et hec opinio videtur rationabilior.

¶ Et per predicta determinatur alia queſtio Statutum dicit. Mulier maritata non admittatur cum fratribus ad ſucceſſionem patris. Quidam deceſſit relictis filijs maſculis et filia deſponſata per verba de futuro. Queritur. nunquid iſta debeat excludi a ſucceſſione paterna. Rñ. panor. ſuꝑ Rub. de ſpõ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicit ꝙ nõ. ex quo agit̃ de odio. appellatõe ma
ritate nõ venit ſponſa. Secus ſi ageret̃ de fa
uoꝛe. ꝓ hoc bonus tex. in. d. l. nõ ſine. et vide
bonã glo. inſti. de nup. §. ſi vxoꝛ. Itẽ tenet Cy.
in. d. l. nõ ſine. Idẽ Ja. de are. et Pe.

¶ Querit̃ de alia q̃ſtione notabili. Statutuꝫ
ciuitatis diſponit ꝙ cõtrahens matrimonium
cũ filiafa. ſine cõſenſu pr̃is incurrat certã pe-
nã. Titius cõtrahit cõtra ſtatutũ cõuenit̃ ad
penã. An iudex eccleſiaſticus poſſit inhibere
ne ꝓcedat. So. hec. q. fuit diſputata bononie
et determinatũ fuit ꝙ nõ. put recitat He. in. c.
ſtatutũ. el. i. de here. li. vi. qꝛ iuriſditões ſunt
diſtincte de iudi. nouit. Itẽ qꝛ ſtatutũ eſt vtri
ꝗ iuri cõſonum. xxxij. q. ij. honoꝛant̃. nec eſt
ſup ſubſtantiã matrimonij ſed ſup foꝛmã cõ-
hendi. Itẽ licet lex poſitiua legẽ diuinã tolle-
re nõ poſſit. illam tñ diſtinguit et modificat.
Itẽ hoc ſtatutũ viget quaſi in oĩbus ciuitati-
bus italie. In cõtrariũ facit. qꝛ poſſit filiafa.
virgo vel vidua eſſe quadragenaria vel vltra
vnde videret̃ abſurdũ ꝙ ſine patris cõſenſu
nõ poſſet habere virum metu pene. Et negari
nõ p̃t quin iſte metus impediat matrimoniũ
cõtrahendũ directe vel indirecte. ergo non dꝫ
valere. Et iſtã opinionẽ tenet ibi gemini. Et
ꝓ hac opinione facit qđ notat Panoꝛ. in. c. i.
de ſpõſa. i ſimili q̃ſtione. Statuto cauet̃ ꝙ cõ
trahens matrimoniũ cũ puella ante. xxv. an
num ſine cõſenſu duoꝛũ agnatoꝛũ incidat in
certã penã vel contrahens matrimoniũ abſqꝫ
pñtia. x. ꝑſonarũ. incurrat certã penã. nunq̇d
valeat ſtatutum. Et cõcludit panoꝛ. de mente
Jo. an. ꝙ talia ſtatuta nõ tenẽt. qꝛ ꝑ hoc inti
midat̃ matrimoniũ qđ debet eſſe liberũ. licet
Baſpar de cal. tenuerit cõtrariũ.

¶ An aũt cõſuetudo patrie poſſit diſponere
circa matrimoniũ. Rñ. panoꝛ. vbi ſup̃. refert
Inno. tenere ꝙ circa ſubſtantiã matrimonij
diſponere nõ p̃t. ſed circa dotẽ foꝛte ꝙ ſic. d.
an. latius dicit. ꝙ aut ſtatutũ patrie diſponit
circa ſubſtãtialia mr̃imonij. puta. inualidã-
do cõtractũ. vel inualidãdo ꝑſonas. et nõ va-
let ſtatutũ. vt in. d. c. i. Ex quo p̃t notari ꝙ le
ges ciuiles ꝓhibẽtes mr̃ioniũ inter tutoꝛẽ ⁊
pupillã. rectoꝛẽ ꝓuincie et ꝓuincialẽ. et in-
ter ſiles ꝑſonas nõ tenere. Idẽ tenet Feđ. de
ſe. dicẽs. ꝙ ſtatuta et leges laicoꝝ circa mr̃i-
moniũ. nullius ſunt momẽti. qꝛ hec materia
nõ eſt de foꝛo ſeculari ſed eccleſiaſtico. Qñqꝫ
ſtatutũ diſponit circa penã erga ſubſtantialia
mr̃imonij Et ſi hoc facit apponẽdo penã de no
uo. Et ſic inferendo damnũ nõ tenet. vt in ex
emplo. ſ. poſito. Qñqꝫ vero ſtatutũ imponit pe
nã auferẽdo lucrũ. qđ lex ſecularis attulerat.

Et tũc tenet. d. an. ꝙ valeat ſtatutũ. Et hoc ſe
quendo glo. oꝛdi. Jo. an. in. c. cũ ſm̃ leges. de
hereti. li. vi. Sed glo. eſt in ꝯtrariũ. xxxvi. q. ij.
de puellis. Hoc idẽ ſentit Fede. Et hoc plus
placꝫ panoꝛ. Qñqꝫ ſtatutũ laicoꝝ diſponit cir
ca dotẽ. et valet vt ſup̃ dicit Inno. Qñqꝫ cir-
ca ſolẽnitates. Et etiã tenet d. an. tũc valere
ſtatutũ. Et peccãt nõ ſeruantes illã ſolennita
tẽ. Sꝫ panoꝛ. dicit ꝙ doc. ibi non loquunt̃ de
ſtatuto. ſed de ꝯſuetudine pr̃ie. vñ dicit ꝙ ſta
tutũ tale laicoꝝ eſt nullũ. qꝛ materia nõ ꝑti-
net ad laicos. Secus de ꝯſuetudine. qꝛ in ea
interuenit cõſenſus epi et clericoꝝ. vñ nõ ſer-
uantes talẽ ꝯſuetudineꝫ. ſaltẽ qñ eſt talis ꝙ
ex eius p̃teritione eccleſia reddat̃ incerta de
cõtractu peccãt moꝛtaliter. Et ſic intellige di
cta doctoꝝ in. d. c. i.

¶ Sed dubitat̃ circa p̃dicta. Quid ſi cõſue-
tudo mariti et vxoꝛis eſt diuerſa. Pone. Flo
rentinus ꝯtraxit matrimoniũ cũ ſenenſi ſe-
nis. Et eſt alia cõſuetudo ſenenſis a floꝛenti-
na. nunq̇d attendemꝰ ꝯſuetudinẽ vbi mr̃i-
moniũ eſt cõtractũ. vel cõſuetudinẽ mariti.
Rñ. panoꝛ. in. d. c. i. dicit. ꝙ aut ꝯſuetudo di
ſponit ſup ſolẽnitate ꝯ̃hendi. ⁊ dꝫ ſp̄ obſerua
ri cõſuetudo pr̃ie vbi matrimoniũ cõtrahit̃.
etiã ſi ãbo ꝯtrahentes ſint foꝛẽſes. qꝛ nõ debẽt
ꝑegrini violare cõſuetudinẽ pr̃ie cũ ſcãdalo
alioꝝ. vix. di. q̃ cõtra. Aut cõſuetudo ſeu ſta-
tutũ diſponit ſup executõe. vel ſup alijs ob-
ſeruãdis poſt cõtractũ. Et dꝫ attẽdi ꝯſuetudo
domicilij ipiꝰ mariti. l. fi. §. Itẽ reſcripſerũt.
ff. ad muni. vñ animi deſtinatõe mr̃ioniũ cõ-
tractũ videt̃ in domicilio mariti. ar. i. c. roma
na. §. ꝯtrahẽtes. de fo. cõpe. li. vi. vñ ſi ꝯſuetu
do vel ſtatutũ domicilij mariti hꝫ. ꝙ maritus
ſupuiuẽs debeat lucrari dimidiã dotẽ. ſerua-
bitur ibi illa ꝯſuetudo. licꝫ in loco vbi fuit cõ-
tractũ mr̃imoniũ ſit alia cõſuetudo ł ſtatutũ.
Et hec ſunt de mẽte Bar. in. l. exigere. ff. de iu
di. Idẽ ſequit̃ i effectu. d. an. in. d. c. i. ꝗ dicit ſe
putare. ꝙ ſi maritꝰ mutaret domiciliũ poſt cõ
tractũ mr̃ioniũ ꝙ attendet̃ cõſuetudo domi-
cilij tp̄e cõtractꝰ et nõ domicilij vbi ſoluit̃ ma
trimoniũ. qꝛ dꝫ attẽdi locus vbi oꝛta eſt obli-
gatio. et nõ vbi recepit purificationẽ.

Matrimoniũ ſcđo. Quis poſſit ꝯ̃here.
Rñ. doc. etas apta in puero eſt ãnoꝝ
xiiij. ⁊ i puella. xij. ex̃ de deſpõ. ipub. c.
puberes. et. c. ꝯtinebat̃. et ſi an̄ ꝯ̃hũt ñ eſt mr̃i
moniũ. niſi eẽẽt ꝓximi pubertati ⁊ malicia. ſup
pleret etatẽ. ex̃ de deſpõ. impu. c. de illis. el. ij.

¶ Sed querit̃. quia. d. c. de illis. requirit duo
ſ. ꝙ ſint ꝓximi pubertati. et malicia ſuppleat
etatẽ. an ambo requirant̃ de neceſſitate. Rñ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

panoꝛ. in. d. c. de illis. dicit. Si incipit̃ a' pri-
mo. ſ. a primitate pubertatis neceſſario requi-
ritur ſcd̃m. qꝛ primitas etatis ſola non ſuffi-
cit ad cõtrahendũ matrimoniũ. ſed etiã neceſ-
ſario requirit̃ ſcd̃m. ſ. malitia. Et quo ad hoc
exponit̃ malicia. i. vigore naturalis. ſeu potẽ-
tia coeundi. vt colligit̃ ex dicto tex. Ibi potue-
rint cõiungi. nõ eni ſufficeret malicia in reb9
agendis. vt. in. c. puberes. de deſpon. impu. Sꝫ
ſcd̃m bene ſufficit ſine primo dummõ ſint do-
licapaces. ita ꝙ potuerit diſcernere vires ma-
trimonij ſicut de illo puero. ix. annoꝝ q̃ reddi-
dit nutricẽ ſuã pregnantẽ. vt dicit glo. xx. q. i.
in ſumma. Sed diſceptatio nõ modica eſt in-
ter doc. quõ deprehendat̃ potẽtia iſta coeundi
que habeat ſupplere defectũ etatis. Quidam
eni dicũt ꝙ requirit̃. ꝙ vere inter eos copula
interceſſerit. qḋ etiaꝫ ſequit̃ Ho. Sed Hoſt.
Inno. Abbas. et Jo. an. tenẽt oppoſitũ di-
centes ſatis eſſe ꝙ potuerint cõiungi. Quid
eni ſi minoꝛ annis. xiiij. alias mulieres cogno-
uit. vel ſi fẽia minoꝛ. xij. ab alijs fuerit cogni-
ta. certe nemo negabit matrimoniũ nõ conſi-
ſtere inter iſtos. ex q̃ apparet eos potẽtes ad co-
pulã. Et p hac ſñia habes glo. in. c. vnico. de
deſpon. impu. li. vi.

¶ Sed maius dubiũ eſt qñ nõ cõſtat clare. ſꝫ
tm̃ p ſigna. puta. ex aſpectu corpis. vel ex alijs
ſignis extrinſecis. mulier vel maſculus videt̃
apt9 ad copulã. Et ſentit Inno. hec ſigna ſuf-
ficere. Qḋ placet panoꝛ. ar. c. atteſtatõnes. de
deſpon. impu. vbi nixus ad copulã cũ cõſenſu
adhibito pe etatẽ legitimã ſufficit ad matri-
moniũ. Sꝫ ad pdicta vide Nico. de lyra exo.
xxi. c. vbi dicit ſ̃m Rabi Salo. ꝙ ortus piloꝝ
et menſtruoꝝ ſunt ſigna pubertatꝫ. Immo mẽ-
ſtrua dumtaxat ſufficiũt ad indicandũ puber-
tatẽ in muliere ſ̃m medicos. Et vbicunqꝫ et
quãdocũqꝫ mulier incipit hr̃e mẽſtrua. ſemp
eſt apta ad generationẽ. A cõtrario. ſi nõ ha-
bet meſtrua nunqꝫ poſſet generare. Et p cõſe-
quens tunc malicia non ſuppleret etatẽ. puer
vero ſi eſt potens ad emiſſionẽ ſemis. dicitur
aptus ad matrimoniũ cõtrahendum. Et hoc
nota.

¶ Qualiter aũt debet intelligi. ꝙ quis ſit pri-
mus pubertati. Glo. in. d. c. continebat̃. dicit
qñ tm̃ diſtat p ſex menſes. Et panoꝛ. dicit ꝙ
hec glo. facit ad ſtatuta. vt dicat̃ q̇s primus
alicui etati. cũ ab illa diſtat p ſex menſes vel
minus. Et bñ. facit. l. nõ tm̃. ff. de excu. tu. q̃
pbat ꝙ diſtans p ſex menſes dicit̃ ppter il-
lam etatẽ. Idẽ Ho. et Inno. Sed dicit Pa-
noꝛ. ꝙ hoc cõmuniter nõ tenet̃ vt eſt glo. in
§. furioſus. Inſti. de ob. que ex delic. naſ. q̃ di-
cunt. ꝙ maſculus dicit̃ primus pubertati. cũ
eſt in. x. anno cũ dimidio. Femina vero cum
eſt in nono cũ dimidio. Et eſt rõ. qꝛ poſt pue-
riciã que cõtingit in. vij. ãno reſtant ſeptẽ an-
ni vſqꝫ ad pubertatẽ in maſculo. vñ ex q̃ exce-
dit medietatẽ huius tpis. videt̃ magis pri-
mus pubertati qꝫ infantie. Et idẽ dic de fẽia.

¶ Vtrũ aũt in vltima die. xiiij. anni vel. xij.
valeat matrimoniũ cõtractũ. Rñ. panoꝛ. in. d.
c. atteſtatões. dicit ſe credere ꝙ ſic. ſicut dici-
mus in teſtamento. l. qua etate. ff. de teſta. Et
hoc fauore matrimonij.

¶ Quid aũt ſi minoꝛ ſeptẽnio fuit cognita a
ſponſo. nunq̇d erit matrimoniũ cõſummatũ
Rñ. Jo. de deo dicit ꝙ ſic. Sed panoꝛ. in. d. c.
ↄtinebat̃ dicit. ꝙ ſi puella fuerit minoꝛ ſeptẽ-
nio ꝙ qꝫtumcũqꝫ fuerit cognita nõ erit matri-
moniũ. qꝛ nõ videt̃ hr̃e cõſenſum aptũ ad di-
ſcernendũ q̇d ſit matrimoniũ. niſi eſſꝫ multũ
dolicapax et diſcreta.

¶ An aũt habilis etate. puta. xiiij. annoꝝ in
puero vel. xij. in fẽia impotẽs tñ ad coeundũ
valide ↄhat mr̃imoniũ. Rñ. glo. in. c. puberes
de deſpõ. ipu. dicit. ꝙ habilꝭ etate ipotẽs tñ ad
coeundũ valide nõ ↄhit mr̃imoniũ. et refert
alꝭs tenuiſſe ↄtriũ. Et hãc opi. doc. ibi cõiter ſe-
quunt̃. vt refert panoꝛ. ibi reprobãdo glo. Ex
q̃ eni hꝫ etatẽ legitiaꝫ ad ↄtrahendũ mr̃ioniũ
nec apparet de ipedimẽto ppetuo tenet mr̃io-
niũ. Alꝭs ſequeret̃ ꝙ impotẽs ad coeundũ p-
pter infirmitatẽ nõ poſſeꝫ ↄhere mr̃ioniũ. vñ
iſte adoleſcẽs dꝫ expectare vſqꝫ ad plenã pu-
bertatẽ. ſ. xviij. annoꝝ. q̃ vocat̃ plena pubertas
Et ſi aduenientẽ tali etate non pt̃ generare. et
mulier inſtaret p diſſolutõe. poſſꝫ fieri diſſo-
lutio. qꝛ tũc pſumeret̃ eſſe ipedimentũ ppe-
tuũ. Et hec opi. doc. videt̃ eq̇oꝛ ſ̃m panoꝛ. Sꝫ
opi. glo. forte eſt verioꝛ reſtringẽdo eã ad mi-
norẽ put loquit̃. Nã etas mr̃ioniũ ↄſiderat̃
ex eo ꝙ cõiter accidere ſolet. Sꝫ ex q̃ clarũ eſt
ꝙ nõ pt̃ generare. q̃ nõ ẽ pubes reſpectu mr̃i-
monij. pt̃ q̃ iſte aſſimilari impuberi. ¶ Vtrũ fu-
rioſus poſſit ↄhere. Rñ. ſi ñ hꝫ lucidũ interual-
lũ ↄhere nõ pt̃. qꝛ ibi nõ eſt ↄſenſus. Idẽ dic
de ebrio. ¶ Nunq̇d aũt abſentes poſſint p p-
curatorẽ ↄhere mr̃ioniũ. Rñ. pñt. Sic iſaac
cũ rebecca. xxxij. q. ij. §. cũ ḋr. Sꝫ tñ nõ eſt ido-
neus pcuratoꝛ. niſi ſup h̃ hẽat ſpecialiſſimũ
mandatũ. vt exprimat̃ pſona cũ q̃ dꝫ ↄtrahi
mr̃imoniũ. vt in. l. generali. ff. de ri. nup. et in
c. fi. de pcu. li. vi. Nec pt̃ aliũ ſubſtituere. niſi
ſit ei ſpecialit̃ ↄmiſſuꝫ. ¶ Quid ſi aliq̇s ↄſen-
tit in abſentẽ p vba de pñti. deinde mittit pcu-
ratorẽ. ad eã. anteqꝫ illa ſibi cõſentiat ipe diſ-
ſentit. Et poſtea illa cõſentit. credẽs eũ in pri-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mo ditare cõſenſu. Rñ. Aſteñ. li. viij. dicit. q ſi ille qui reuocauit mandatũ et reuocatio puenit ad pcuratorẽ anteq̃ꝫ illa cõſentiat. nihil actũ eſt. et hoc eſt clarum. Si vero puenit poſtq̃ꝫ illa iam cõſenſerat. et de hoc poteſt fieri eccleſie fides. ſimiliter nõ tenet matrimoniũ. q2 nec vere nec interpretatiue cõcurrunt cõſenſus. Si tñ cõſtaret eccleſie de primo cõſenſu viri. et de mandato pcuratoris. et de cõſenſu mulieris ſubſecuto. et nõ cõſtaret de diſſenſu priuato. coget vir ꝑpter pbationis defectum cõſumare matrimoniũ. q2 eccleſia nõ iudicat de occultis. Et ſic ſm hoc diuerſimode diuerſa iura loquunt̃ de hoc. Et aliqua loquunt̃ in primo caſu. aliqua in ſecũdo. Si autem poſtq̃ꝫ miſit pcuratorẽ nõ conſenſit nec diſſenſit. tradens forte factũ hmõi obliuioni ꝑpter occupationẽ vel aliã cauſam. videtur ſimpliciter ſtandũ p matrimonio. tum ꝑpter eius fauorẽ. tũ quia nõ habet obicem ↄtrarie volũtatis. ex̃ de re iudi. duobꝰ. et extra de bap. maiores. Idẽ Ray.

¶ Quid ſi eum qui contraxit peniteat anteq̃ꝫ abſens cõſentiat. reuocatio tñ ad pcuratorẽ vel abſentẽ nõ venit cũ quo contraxit. nunq̇d tenebit factũ pcuratoris. Rñ. Aſteñ. vbi ſup q nõ. quia ibi deficit cõſenſus in idẽ tps concurrẽs. ſine quo matrimoniũ nõ tenet. xxvij. q. ij. ſufficiat. ar. autem incõtrariũ eſt. extra de pcura. in pñtia. Sꝫ hoc eſſe credimus ſpeciale in mr̃imonio. ſ. q matrimoniũ nõ tenet. etiam ſi reuocatio nõ pueniat ad pcuratorẽ. dummõ de cõſenſu ↄtrahentis cõſtet. hec Inno. ex̃ de ſpon. Iuuenis. ⁊ habet̃ extra de pcu. c. ſi. li. vi. vbi dicit̃ q ſi pcurator anteq̃ꝫ ↄtraxerit matrimoniũ a dño fuerit reuocatus matrimoniũ poſtea cõtractũ a pcuratore nõ tenet. licet reuocationẽ hmõi tã pcurator q̃ꝫ illa cũ qua cõtraxit pꝛſus ignoret.

¶ Sed cum nõ ſufficiat cõſentire niſi cõſenſus exprimat̃ et notificet̃ inter cõtrahentes. quõ pt eſſe matrimoniũ inter abſentes p epiſtolã vel nunciũ. donec ille ad quem mittitur epl'a. vel nuncius renotificauerit cõſenſuꝫ ſuum abſenti. Rñ. Aſteñ. q quãdo ille cui mittitur nuncius pcuratorius renotificat ipi nũcio ſuũ cõſenſum. idem eſt ac ſi renotificaret mittenti. Quãdo aũt littera mittit̃ p nunciũ qui nihil ſcit de facto. ſed nudũ miniſteriũ portandi litterã eſt ei cõmiſſum. tunc ſi ille vel illa cui mittitur hmõi littera nulli notificat cõſenſum ſuũ. Hoſ. credit q q̃ꝫtumcũq̃ꝫ cõſentiat. nõ eſt matrimoniũ contractum. ſed tunc demũ cum nuncio notificauit cõſenſum. vel abſenti qui litterã miſit. vel etiã aliq̃. ar. xxxij. q. ij. honorant̃. Et ſic habes ex pdictis. q cõtrahitur matrimoniũ p procuratorẽ. licꝫ adhuc nõ venerit ad noticiam alterius. ſ. abſentis. Statim enĩ vt expſſit cõſenſum ſuũ pcuratori vel aliq̃ eſt matrimoniũ. ſ. cõſenſus expſſus amborum.

¶ Quid ſi dñs nũcij vel pcuratoris iurauit nõ reuocare. nunq̇d tenet reuocatio. Rñ. dic. li. i. q ſic. licet ſit piurus.

¶ Quot aũt modis ↄtrahant̃ ſpõſalia. Rñ. Dic. q octo modis cõtrahunt̃ ſponſalia de futuro. Primo nuda ⁊ ſimplici pmiſſione. vt cũ vir dicit mulieri. Ego accipiã te in meã. et e conuerſo. ex̃ eo. ſi inter. Scdo p fidei dationẽ. ſeu iuramenti interpoſitõẽ. qd idẽ eſt ſm tho. Tercio ſub ↄditõe. vt cũ dicit vir. Accipiã te in vxorẽ ſi patri meo placuerit. ex̃ de cõdi. ap. de illis. Quarto anulli ſubarratõe. xxvij. q. ij. ſi q̇s vxorẽ deſponſauerit. Quinto datione arrarũ vel pecunia. vel aliq̃s rebꝰ datis loco arrarum. C. de ſpon. l. arris. Sexto p nunciũ l' pcuratorẽ. de hoc dictũ eſt. Septio p eplaꝫ ſiue litterã. ff. e. l. ſi. et de hoc dictũ eſt. Octauo per pntes. ſi fuerint filij pñtes et nõ cõtradicant vel ſi fuerint abſentes ⁊ ignorãtes. dũmõ poſtea ſciẽtes ratificauerint tacite l' expſſe. ex̃ de ſpon. impu. ſi infantes. li. vi. al's filij non obligantur. ¶ Sed q̇d ſi ſponſalia ↄtrahant̃ per alios. vtpote p fratres. vel auũculos. vel amicos. Io. an. et Ho. dicũt q eadẽ rõe ↄtrahũt̃ p tales ſicut p pntes. ex̃ e. ad id. Sꝫ dic. dicit q nõ ſm Inno. de reſti. ſpol'. expte. Idẽ Al. Vin. Tan. Ber. et Hoſt. Nec ob. d. c. ad id. ſm Inno. q2 ibi ad pſuaſionẽ viri mulier aliq̃ nupſit. vel q2 interuenit copula carnalis. Et ſic ratũ habuit. licꝫ ↄtra ppriã voluntatem. Quã ei poteſtatẽ hꝫ frater meus vel patruus vel quicũq̃ꝫ alius me obligãdi ſine mea expſſa volũtate. vel ratificatõe. potiſſime. vbi eſt caſus in quo verba requirunt̃. ſicut eſt in ſponſalibus et matrimonijs. extra e. ſi inter. Sed de hoc dicetur in. ſe. c.

¶ Nota ſm Io. an. in. c. pcurator. de pcur. li. vi. modũ ↄtrahendi ſponſalia ⁊ mr̃imoniũ p pcuratorẽ. Si ſponſalia. debẽt dicere. pmitto tibi de mãdato talis dñi mei. ⁊ noie eiuſdẽ q ipe te ducet in vxorẽ. et hoc in aĩam ſuã iuro. Et verſa vice puella rñdebit. pmitto tibi noie dñi tui recipiẽti. ⁊ ſibi p te. q ego ducaꝫ ipm in virũ. niſi ſteterit p ipm. et h̃ iuro. In mr̃imonio de pñti dicet tal' dñs meꝰ mandat tibi. q ipe p me ſiue mediãte me. ⁊ tibi nunciãte accipit te ⁊ ↄſentit i te tanq̃ꝫ i vxorẽ ſuã

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ecõuerſo reſpondebit puella.et ego te me‑
diante.dominũ tuũ recipio in meũ virũ. cũ
ipẽ te mediante me in ſuã recipiat.et in eum
cõſentio tanq̃ȝ in dominũ et maritũ.

Matrimoniũ tercio. Quõ cõtrahit᷑. Et
querit᷑ primo.vtrum per cõſenſum cõ
trahatur matrimoniũ. Rñ°. ꝙ ad cõ‑
trahendũ matrimoniũ requirit᷑ mutuus ꝯſen
ſus. Ex quo eni vir cõſentit per verba de p̄ñti
in mulierẽ et ecõuerſo ſeu alia equipolẽtia ver
bis ſtatim eſt matrimoniũ.

¶ Sed vtrũ verba ipſa ſint nececeſſaria. Rñ.
panoꝛ.in.c.tue fraternitatiſ.extra eo.ꝙ ſolo
cõſenſu legitimo cõtrahit᷑ matrimoniũ. Sed
verba requirũtur quo ad ꝓbationẽ. Et intel‑
lige vel alia ſigna equipolentia. Et dicit ſm
Hoſti.et cõiter moderniores verba nõ eſſe de
ſubſtãtia etiã quo ad eccleſiã. Sed ſatis eſt ꝙ
qualitercũq̃ȝ appareat de cõſenſu ꝑ ſigna.etiã
in loqui valentibꝫ. Nã verba ſolũ exiguntur
ad oſtendendũ cõſenſum. Ideo ſatis eſſe de
bet.ꝙ ꝑ ſigna appareat de ipo cõſenſu ad hoc
facit.extra eo.cũ apud.vbi dicit᷑. ꝙ ſufficit cõ
ſenſus. Nã illud dicit᷑ ſufficere.quo poſito ni
hil aliud requirit᷑ ad ſubſtantiã actus.vt no.
in.c.ſtatutũ.de reſcriptis.li.vi. Itẽ null° tex.
p̄ciſe requirit verba. Nec ob.d.c.tue.qꝛ papa
reſpondet cõſultationi. Et ſic nõ ponit ius de
nouo. Et ꝑ hoc tollit᷑ mo.tuũ Inno. dum di‑
cit ꝙ eccleſia hoc ſtatuit. Naȝ hoc ſtatutũ nul‑
lubi habet᷑. Nec ob.ꝙ matrimoniũ eſt ſacra‑
mentũ.quod requirit aliqͦd ſignũ exterius.qꝛ
dico ꝙ bene habet ſignũ vel nutũ.et hoc ſuffi‑
cit. Et ſi obijciatur ꝑ predicta. ꝙ ſolus con‑
ſenſus ſufficit.ergo non requiritur aliquid
aliud. Et ſic nec verbũ nec ſignũ.ex virtute ſi
gnificati dicti verbi ſufficit.vt dictũ eſt. Rñ.
panoꝛ.in.c.tua nos.extra eo. ꝙ hoc non ob‑
ſtat.quoniã cõſenſus nõ p̄t haberi niſi mediã
tibus verbis vel ſignis.nam ſi vir ignorat mẽ
tem mulieris.et ecõuerſo.ibi nõ eſt cõſenſus
id eſt ſimul aſſenſus.ſed diſſenſus ⁊ ſeꝑatus
aſſenſus. Glo.etiaȝ Ray.dicit ꝙ ſi puella lo‑
qui verecundat᷑.et tñ patitur ſe ſubarrari.vel
patitur ſe dotari.ipa taciturnitate ⁊ patientia
cõſenſus eius exprimit᷑.q̃uis lingua taceat.
Tho.etiã dicit ſufficere in hoc caſu ꝙ nõ con‑
tradicat. Si aũt nulla ſint indicia de cõſenſu
eius.nõ eſt preſumendũ de matrimonio. Di
cit etiã Tho.ꝙ ſi quis ſcribat voluntateȝ ſuã
ſine verbis videt᷑ ſufficere.

¶ Quid ſi quis dicat.volo te de cetero habe‑
re in vxorem.vel volo ꝙ tu ſis mea vxoꝛ. Rñ.
ſm panoꝛ.in.c.ex ꝑte.extra eo.ꝙ qñq̃ȝ verba
in contractu ꝓferuntur de p̄ñti.tunc indubie
ilico cõtrahit᷑ matrimoniũ.vt ſi vir dicat.acci
pio te in vxorẽ. et ecõuerſo.vt in.c.ꝑ.extra
eo. Quãdoq̃ȝ verba ſonãt in futurũ. Et tunc
aut denotant principiũ actus.et tunc ſoluȝ cõ
trahuntur ſponſalia de futuro.vt ſi dicit᷑. Pro
mitto ꝙ te ducã in vxorẽ.vel me ducturũ ta‑
lem.vel quid ſimile.⁊ iſte eſt caſus capituli de
illis.extra eo. Quãdoq̃ȝ verba ſonant in fu‑
turum.ſed denotant executionẽ actus conſu
mati vel ꝑfecti. Exemplũ.ꝓmitto ꝙ habebo
te ꝓ legitima vxore.nam nõ poteſt haberi pro
legitima vxore.niſi p̄cedat matrimoniũ. Hec
enĩ verba et ſimilia denotant executionẽ ma‑
trimonij.vnde tacite ex quo ſe obligat ad ex‑
ecutionẽ.videt᷑ de p̄ñti cõtrahere.ꝓ hoc facit
qͦd notant doc.in.c.cum.OȝI.de cõſti.vbi di‑
cunt.ꝙ ſi p̄benda que ſolet cõferri tm̃ canoni
co.ſi cõferatur extraneo.videtur tacite collat°
canonicatus. Et hoc ꝓcedit.maxime ſi appo‑
natur hoc verbum.ab hoc tpe vel decreto.nam
immediate ſe obligat ad executionem matri
monij.ergo tacite tunc cõtrahit de p̄ñti. Sed
idẽ eſt etiã ſi nõ apponant᷑ illa verba denotan
tia extremitatẽ tp̄is.quoniã ſi in obligatõne
nõ apponat᷑ dies.videtur in cõtinenti obliga
tio cõtracta.l. in omnibꝫ.ff.de re.iu᷑. Et iſte
eſt ꝓprie caſus.d.c.ex ꝑte. Et hec ꝓcedũt niſi
hec verba denotãtia executionẽ ſequant᷑ ſpon‑
ſalia de futuro.vtputa. Promitto vt ducam te
in vxorẽ.et tenebꝫ te ꝓ legitima cõiuge. Nã
ꝑ verba p̄cedentia reſtringunt᷑ ſequentia in
tempus matrimonij cõtracti.ſcȝ cum matri‑
monium cõtractum erit.

¶ Et ꝑ hec poteſt decidi queſtio ſatis dubiã.
Quidam dixit mulieri. Promitto tibi ꝙ nõ
habebo aliã mulierẽ in vxorẽ niſi te.nũq̃d ſit
matrimoniũ. Io.an.in addi.S pe.ſentit ma‑
trimoniũ eſſe cõtractum.quia dictio.niſi.cũ
ſequit᷑ negatiuã facit poſitionẽ.vt notat glo.
in regula peccatũ.de re.iu᷑.li.vi. D.an.videt‑
tur ſentire oppoſitũ dicens.ꝙ dictio.niſi.fa‑
cit qñq̃ȝ poſitiõeȝ ſm habitũ.qñq̃ȝ ſcd̃m actũ
Vnde cũ illa verba ſint de futuro. ꝙ non ha
bebo aliã niſi te.videt᷑ ſe diſponere ꝙ i futurũ
ſi eſt ꝯtracturus.cõtrahet cum illa. Sed ſi ver
ba fuiſſent prolata de p̄ñti.vt quia dixit.nolo
aliam habere in vxorẽ niſi te.tunc dictio.niſi.
denotat actũ de p̄ñti. Sed per p̄dicta videtur
cõcludendum ꝓ prima opinione. Nam ſi di‑
xiſſet.ꝓmitto ꝙ te habebo in vxorẽ.ſtatim eſ‑
ſet matrimoniũ.ergo idẽ ſi dico ꝙ nõ habebo
aliã niſi te. Nam videtur velle ꝙ iſtam habe
bit in vxorem.ergo in cõtinenti.cum non ſit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

poſita dies. hec Panor. Opinio tamen. d. an.
videt̃ ſatis rõnabilis.

¶ Quid ſi dicat vir. ꝓmitto tibi q̃ ſemꝑ ꝓ-
uidebo ſicut vxori. ⁊ illa ſimilia reſpondet. Re-
ſpondeo ſcd̃m Hoſti. niſi aliud ꝓteſtent̃ pro
matrimonio iudicabo.

¶ Quid ſi dicat. ꝓmitto q̃ nõ dimittã te ꝓ
meliori vel peiori. R̃n̄. ſm̃ Ho. ꝓ mr̃imonio
iudicabo. tñ ſm̃ cõſcientiã intentioni eorum
ſtandũ eſt. In foro aũt cõtentioſo ſtandũ eſt
cõmuni ſignificationi verboꝝ. ſeu iuris inter-
pretationi. vt in. c. i. ex̃ eo.

¶ Quid de illis qui poſt datã fidẽ de ↄtrahen-
do dicunt. Hibamus in noĩe mr̃ionij. vel o-
ſculemur nos inuicẽ. nunq̇d cõtrahit̃ matri-
moniũ. R̃n̄. ſm̃ ꝓꝓ. Credo q̃ nõ. niſi hoc a-
gendo voluerint recedere a ſponſalibꝫ de fu-
turo et ↄtrahere de pñti. nã qd̃ dicũt noĩe mr̃i-
monij intelligendũ eſt cõtrahendi poti⁹ q̃ꝫ cõ-
tracti. cum ante actũ nõ ſit de mr̃ionio ſed de
ſponſalibꝫ. et hoc niſi de cõtraria intentione
cõſtet.

¶ Quid ſi nihil actũ ſit de ſponſalibꝫ. ſed ſim-
pliciter vterqꝫ dicat dicta verba ⁊ ſequit̃ oſcu-
lum de cõi ↄſenſu. R̃n̄. ſm̃. ꝓꝓ. credo q̃ ſi cõ-
trahentes ꝑ hoc intendebãt cõtrahere. matri-
moniũ cõtractũ eſt. Ad iudicandũ aũt de in-
tentione. recurrendũ eſt ad circumſtãtias ver-
borũ p̃cedentiũ et ſubſequentiũ ⁊ hmõi indi-
cia. q̃ ſi nulla appareãt. nõ credo q̃ ſit matri-
moniũ. et p̃ſertim ſi vterqꝫ vel alter negat ſe
intentionẽ habuiſſe cõtrahendi aut ſi alter ad
ſecunda vota tranſierit.

¶ Pone q̃ quidã in p̃ſentia pluriũ ſororum
dicat eis. Promitto vobis q̃ vnam ex vobis
ducã in vxorẽ. et oẽs reſpondẽt. placet. et ita
iurat̃. poſtea cognoſcit vnã. nunq̇d eſt mr̃ioni-
um. R̃n̄. Ho. q̃ ſic. q2 ipſo facto cõſentit. Sed
glo. in. c. ex litteris. el. ij. de ſpon. tenet ↄtrari-
um. vt nec virtute ſponſalioꝝ. nec virtute ma-
trimonij cogat̃ illã ducere. Sponſalia enĩ ſꝑ
fuerũt nulla. Cũ enĩ nõ poſſint cõſiſtere ex pre-
vnius tm̃. debet dicere q̃ cũ oĩbꝫ ſororibꝫ ſpõ-
ſalia eſſent cõtracta. Et ſic nullã poſſet duce-
re obſtãte publica honeſtate. Et hãc opi. glo.
tenet. Jo. an. Sed hec oĩa tollunt̃ ſm̃ Hoſt.
q2 fatendũ eſt ſponſalia a principio fuiſſe in-
certa et ſub quadã tacita cõditione. q̃ ꝓmit-
tit accipe quã elegerit. Et ideo nõ naſcit̃ pu-
blica honeſtas. nec eſt verũ dicere etiã cõſen-
ſum de pñti adeſſe. ſed copula ſubſecuta opa-
tur purificationẽ illius tacite conditionis. q2
videt̃ tũc ↄſentire. et eligere iſtã. Et hãc opi.
Ho. ſequit̃ Panor. in. d. c. ex lr̃is. Nã in du-
bio nõ debet preſumi duplex peccatũ. ſ. ſtupri
et piurij. ſed potius in fauorẽ mr̃imonij debe-
mus p̃ſumere copulã fuiſſe licitã. Et q̃ volue-
rit ille implere iuramentũ ſuũ. Nã in dubio
ſꝑ iudicamus ꝓ mr̃ionio. vt in. c. licꝫ ex qua-
dam. de teſti. Secus ſm̃ Hoſti. ſi q̇s iurat ſe
ducere vnã de certo loco. nã tunc cognoſcẽdo
certã vel vnã. nõ videt̃ cum illa cõtrahere. cũ
poſſit hoc caſu cũ alia contrahendo adimplere
iuramentũ. Idẽ Panor. Sed Car. in. d. c. ex
litteris. vt notat d. Jo. anto. ibi tenet. q̃ nec
p̃textu iuramẽti. nec ſponſalioꝝ. nec mr̃ionij
iſta mulier cognita poterit petere hũc in virũ
q2 nõ interuenit cõſenſus mutuus. nec verba
cõtractus directe ſunt certa ad eã. copula aũt
vbi cõtractus nõ p̃cedit nõ inducit cõtractũ.
quia tñ iuramentũ dirigit obligatiõꝫ in deũ.
poſſet dici q̃ iſto caſu ex officio iudex cauſa ꝑ-
iurij vitandi. poſſet cogere hunc ad ↄtrahendũ
Opinio tñ Ho. videt̃ ſatis tollerabilis fauo-
re mr̃ionij. Et ꝑ p̃dicta patet reſponſio ad q̃-
ſtionẽ. Quis ꝓmiſit duci mulieri accipe vnã
ex ſuis ſubiectis. et ita iurauit. cõſumauit co-
pulã cũ vna. Dic q̃ hoc caſu nõ eſt mr̃ioniũ.
vt dictũ eſt ſup̃. Et ideo eſt dr̃a a p̃cedenti. q.
q2 ibi ꝓpter cõſumatã copulã erat nata affini-
tas. cũ alijs ſororibꝫ. Et ideo cogi dꝫ cõtrahe-
re cũ illa. Secus in caſu noſtro. q2 licet conſu-
met copulã cũ vna ſubdita ducis. nõ ꝓpter
hoc impedit̃ accipe aliam

¶ Quid ſi ꝓmittit accipe vnã ex filiabꝫ ti-
cij quã elegerit. et ipſe cõſentiũt. ⁊ interuenit
iuramentũ. poſtea ſequit̃ copula cũ vna. An
erit mr̃ioniũ. Ho. dicit q̃ ſic. Et ita cõiter te-
netur ſm̃ d. Jo. anto. in. d. c. ex lr̃is. q2 verũ
eſt dicere. ſingulas iſtas mulieres cõſenſiſſe
ſub hac cõditione. ſi eã elegerit. Sed copula
habet vim purificatõis coditionis. c. de illis.
de cõdi. ap. ergo tenet mr̃ioniũ. Et ſi dicat̃. q̃-
re ſecus in queſtione glo. D. anto. aſſignat ra-
tionẽ. quia ibi cõſenſus fuit nudus et purus.
Et ideo rõne incertitudinis viciat̃. hic autẽ
fuit ſub cõditione ſuſpenſus. et cõtractus re-
fertur ad tp̃s purificate cõditionis. quia ipſa
purificatio ↄditõis videt̃ ineſſe in cõtractu. er-
go ex quo poſtea certã elegit. videt̃ cõſenſus il-
le fuiſſe certus a principio. Et ideo reſtaurat
matrimoniũ ꝑ copulã. que cõditionẽ purifi-
cat. d. c. de illis.

¶ Vtrũ cõſenſus ad tp̃s faciat mr̃imonium
R̃n̄. ſm̃ Pe. cum inſeꝑabilitas matrimonij
ideo ad matrimoniũ requirit̃ cõſenſus ad in-
ſeparabilitatẽ. Et ſi fit ad tp̃s nõ facit matri-
monium. extra de cõdi. ap. c. fi. Hoc intellige

ſi deducatur in pactū expreſſum ab ambobus Secus ſi in corde retenta ſit talis cōditio. nā cōditio in corde retenta nihil oꝑatur. Et hoc ſingulariter vult Inno. vt dicit panoꝛ. in. d. c. ſi. vbi ſingulariter diſtinguit. ꝙ ſi vterqꝫ cōiugū cōſenſit cōditioni appoſite ꝯtra ſubſtantiā m̄rionij tūc matrimoniū nō tenet. Si autem alter ꝯtradixit tenet m̄rioniū ſi fuit ꝓceſſum ad cōſumationē ipſius. Idē dicit fauore m̄rionij ſi alter tacuit. Et ſic tacēs habebit̄ ꝓ cōtradicēte. Et nota bene hoc dictū Inno. videt̄ eñi ꝑ hoc velle ꝙ in alijs actib⁹ tacēs videatur cōſentire ꝯtracui. ſm ꝓteſtationē alterius. licꝫ ꝓteſtatio ſit oneroſa et odioſa vt dictum eſt ſuꝑ. Electio ſcd̄o. Et dicit Hoſt. ꝙ hoc ſepe eſt predicandū. ne ſimplices mulieres decipiantur. De q. tamē principali. vide infra Papa.

Matrimoniū quarto. ſi fiat ꝯtra intentionē. Et querit̄. ſi qui ꝯtrahūt verbo et diſſentiūt aīo. nunqd ſit m̄rioniū. Rñ ſm doc. ſi vterqꝫ vel aliter aīo diſſentiat. nō eſt m̄rioniū. Si tñ de illo ꝯſtiterit. eccleſia cōpellet eos ſimul eſſe. cū de intentōe cōſtare nō poſſit. vñ nec crederet̄ ei qui dicit ſe nō intendiſſe. qꝛ qlibet ſic poſſet dicere. et ſepararet̄ m̄rioniū. qꝛ vt dicit̄ extra de ꝓba. ꝑ tuas. nimis indignū eſt iuxta legitimas ſanctōes. vt qđ quiſqꝫ ſua voce lucide ꝓteſtatus eſt in eū caſuꝫ ꝓprio valeat teſtimonio infirmare. Si tamē ſignis euidentib⁹ appareat de ſimulatōne. eccleſia nō iudicabit m̄rimoniū eſſe. al's verbis ſtabit. hoc poſſet intelligi. qñ vterqꝫ vel alter cōtreclamaret ſtatim poſt tale m̄rioniū cōtractū ſe nō cōſenſiſſe vel fuiſſe deceptum. Secus ſi ꝑ aliqđ tꝑis interuallū notabile etiam iuraret ſe nunqꝫ corde cōſenſiſſe. vt dicit Rich. in. iiij. di. xxix. ar. i. Et addit ꝙ tali ꝑſone que cōſenſit. nō eſt licitū cū alia cōtrahere illa viuēte. qꝛ ſi cōtraheret ſe ꝑiculo ꝓbabili exponeret. niſi in caſu ſupradicto. cū nō cōſentiens. qui verbis ſignificauit ſe cōſenſiſſe. incōtinenti reuocat. Et tūc ꝑſona que cōſenſit ſtare poterit verbis ſecūdo ꝓlatis. Nā hoc caſu credo ꝙ ꝑſone q̄ ꝯſenſit licitū eſt cū alia cōtrahere etiā priore viuente.

¶ Quid cōſulendū eſt alteri cōiugū. cum alter affirmat ꝙ nunqꝫ cōſenſit. Rich. in. iiij. di. xxvij. ar. i. cōſulendū eſt ei ꝙ hoc non credat. quia nec alteri cōiugū in hoc tenet̄ credere. d. c. ꝑ tuas. Si aūt temerarie credat ꝙ alter cōmune verū dicat. durante iſta crudelitate. nō licet ei cū illo carnaliter cōmiſceri. nec ad petitionē ꝓpriā. qꝛ credit ꝙ nō ſit cōiunx. nec ad petitionē alterius. qꝛ ſibi in hoc ꝑiudicat. qꝫdiu affirmat ſe cōiugem nō eſſe. Si autem poſtea affirmet ſe eſſe mentitū et petat debitū. ſi alter cōiunx remaneat in priſtina credulitate. ꝑplexus eſt qꝫdiu durat illa credulitas. qꝛ illa credulitate durante. nō credit alterum ſuū cōiugem eſſe ⁊ ſi redderet debitū. cōtra cōſcientiā faceret. ſi aūt nō reddit etiā peccat. quia qꝫuis alter cōiunx in dicēdo ſe non eſſe cōiugem ꝑiudicaſſet ſibi quo ad ꝑtātem exigendi debitū qꝫdiu hoc nō reuocabat. tamē poſtqꝫ reuocat credo ꝙ expirat illud ꝑiudiciū quia reuocatio cōcordat verbis. quib⁹ in contractu expreſſit ſuū.

¶ Quid ſi ille qui cōtrahit ſponſalia vel etiaꝫ cōtrahit ꝑ verba de pñti nō habet intentionē cōtrahendi. ſed extorquēdi copulā. deinde cognoſcit. nunqd eſt m̄rioniū. Rñ. Ri. dicit debere ꝑſumi ꝓ m̄rionio. ex̄ eo. tua. et ita iudicaret̄ in foro iudiciali. Sed in foro cōſcientie. ſi ille nō ꝓpoſuit illā ducere. nec vnqꝫ aſſenſit in eā nō debet ex illo facto m̄rioniū iudicari. quādo ex altera ꝑte dolus affuit. ⁊ defuit omnino cōſenſus. ſine quo nequeūt cetera fedus eff̄icere cōiugale. d. c. tua. Et illa ex ꝑte cuius non affuit dolus excuſat̄ a peccato. Alius aūt ſi interim cū alia cōtraxerit. tenet matrimoniuꝫ ſm doc. cōiter. licꝫ quidā cōtradixerint. tenetur tñ deceptoꝛ. ſi nondū cōtraxit cum alia. illam ducere de nouo in vxorē. ſi eſt ſibi equalis vel paulominus. Et ſi alteri de facto nupſerit. et illa ex tali deceptione patit̄ notabile dannum. vel diminutionē ſui honoris. puta. qꝛ tale quid eſt factū publicū vel ſimile. tenet̄ de neceſſitate ſibi ſatiſfacere iuxta damnū paſſiꝫ niſi fuerit multo melioris cōditionis. vel ſi aliud ſignū euidēs fraudis apparuit. qđ ꝑt ꝓbabiliter ꝑſumi ꝙ ſponſa nō fuerit decepta. ſed ſe decipi finxerūt. qꝛ tunc nō tenet̄ ad ꝑdicta. vt quidaꝫ dicūt. tñ altera que cōſenſit nō ꝑt alteri nubere. vt dictū eſt ſm Rich.

¶ Vtrū aūt copula carnalis poſt ꝯtracta ſponſalia de futuro. faciat talia ſponſalia oīno tranſire in matrimoniū. Rñ. ſm Panoꝛ. in. c. is q̄ ex̄ eo. ꝙ aut vir cognouit ſponſam de futuro. affectu maritali. ita ꝙ tanqꝫ vxorē cognouit. et tūc nō eſt dubiū ꝙ eſt matrimoniū. ⁊ poſt cōtractū eſt nullū. cū primū in veritate teneat ex cōſenſu tacite ꝑſtito in copula. Aut cognouit ſponſam nō affectu vxorio. nec habēs animū cōſentiendi in eā tanqꝫ in vxorē. tunc quo ad forū iudiciale. ſcd̄m iudicabit̄ nullū. et primū erit validum. vnde tunc filij erūt legitimi. ꝑ hoc tex. in. d. c. is qui. Quo vero ad

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deum tenet Vin. ꝙ ſcđm matrimoniū tene-
at et nō primū vnde potius debet pati excō-
catione. ꝗ adherere prime ſponſe. cū ſponſa-
lia prima ſint ſoluta ꝑ ſequēs matrimoniū.
Sed Ho. dicit. ꝙ in vtroqꝫ foro parendum
eſt pape qui potuit ſtatuere quicq̇d voluit in
mr̃ionio nō cōſumato. Sed aliā opi. appro-
bat. d. an. et illa videt̃ veriſſima. Nam papa
nō p̄t ſupplere cōſenſum quo mr̃ioniū ɔtra-
hitur. Itē tex. in. d. c. is qui. anulat ſecundū
matrimoniū. nō diſpoſitiue ſed illatiue. ſ. ſi
primū eſt p̄ſumptū de iure. ergo ſequit̃ ꝙ ſe-
cundū eſt nullū. Ita ꝙ illatio nullitatis eſt
fundata ſuꝑ p̄ſumptione. Sed ſi p̄ſumptio ē
falſa. ergo quicq̇d ſequit̃ corruit. Idez tenet
Rich. in. iiij. Sed circa hoc Monal. clarius ⁊
breuius declarat. puta. de eo qui poſt datā fi-
dem de cōtrahendo cū aliqua. cognoſcit eam.
dicēs verū faciat aīo cōſumandi mr̃ioniū vtē-
do ea vt iam ſua. et tūc cōſumat̃ mr̃ioniū. dū
tñ et illa ſilem intentionē habeat. tā iudiciuz
eccleſie ꝗ dei. Aut vtit̃ ea intentōe fornica-
ria. vel vt in ſua in futurū. nō vt ſua in p̄nti. ⁊
tūc ñ eſt iudicanduz in foro pn̄iali mr̃ioniū
eſſe cōſumatū. Et ſi ſecundā acceperit de p̄nti
debet remanere cū ſecūda. hec monal.

An aūt papa poſſit voluere cōſenſuz hoīs.
vt faciat ipm ɔſenſiſſe in illā in quā pri⁹ ɔſen
ſit vel impediat ipm ɔſenſiſſe in eā ī quā pri⁹
ɔſenſit. intm̄ ꝙ iſte homo hēat cōſcientiā ſuā
dimittere ⁊ ſeq motū pape. v. g. Cōtraxi ſpō
ſalia et cognoui eā ɔcubinario affectu. poſtea
cōtraho cū ſecūda ꝑ verba de p̄nti. Cū qua re
maneho. papa dicit ꝙ cū prima. d. c. is q̇. Rñ.
Guil⁹. de lan. in ſuo ſacramētali. ꝙ poſſet pa-
pa ſtatuere ꝙ poſt carnalē copulā ſponſe non
poſſet cōtrahere cū alia. decernēs irritū ⁊c̃. Et
tūc mr̃ioniū ſequēs nō teneret. et eſſet cauſa
iuſtior ꝗ cognatio legalis. al̾s nō eſt obedien
dum pape. niſi in foro cōtentioſo. et nō p̄t fa-
cere cōſenſum ꝗtū ad veritatē vbi nō eſt. vt
no. Ho. in. d. c. is qui.

Nunq̇d aūt aliꝫs modis ſponſalia de futu-
ro poſſint trāſire in mr̃ioniū de p̄nti ꝗ ꝑ copu
lā carnalē. Rñ. ꝙ ſic. vt habet̃ ꝑ doc. et Ge. in
c. ſi infantes. de deſpon. impu. li. vi. vbi habet̃
ꝙ ſponſalia que verbis et mente ɔtrahentiū
ſunt de p̄nti. tñ iuris interpretatōe ſunt de fu-
turo. tranſeunt in matrimoniū p̄ter copulaz.
ꝑ oſcula. amplexus. munera interuenientia.
vel modū aliū. vt qui a ſibi cohabitauerūt. vel
ſe cōiuges noīabant ſm glo. in. d. c. ſi infan-
tes. Et hoc ſi poſt tp̄s pubertatis euenerunt.
Sponſalia vero de futuro verbis et mente cō-
trahentiū ꝑ amplexus. et oſcula ⁊c̃. nō tranſe
unt in matrimoniū. Nec hoc mirū. quia nec
ꝑ nixū carnalis copule. vt in. d. c. is q̇. Idē
Panor. in. c. adoleſcēs. de ſpon. D. anto. aſſi-
gnat rōem. quia actus ſupueniēs declarās cō
ſenſum. intelligit̃ declarare ſm naturā verbo-
rū precedentiuz. vt ſi ſit de p̄nti. intelligat̃ de
p̄nti. Si de futuro intelligatur de futuro ſm
eum.

Sed pone ꝙ ambo infantes. vel vn⁹ infans
et alius nō. cōtrahunt ſponſalia ꝑ verba de p̄-
ſenti. Et poſt infantiā apparuit illos in eadez
volūtatē ꝑmanere. ita ꝙ ratificata ſunt ſpō-
ſalia poſt cōpletā pubertatē. et al̾s ꝗ ꝑ copu-
lam apparet durare voluntatē. an ſit mr̃imo-
niū an ſolū ſpōſalia. videt̃ ꝙ ſint ſponſalia ſo
la. quia tex. in. d. c. ſi infantes. loquit̃ de verbiſ
ꝓlatis ab impubere. vñ abſurdū videt̃ exten
dere ad verba ꝓlata ꝑ infantē. cū illa a princi
pio fuerint nulla. In cōtrariū facit rō ſupra-
poſita. ꝙ actus ſupueniēs ⁊c̃. Itē cū nūc poſ
ſint. cōtrahere de p̄nti. ſi oſculant̃ ſe ad inuicē
vt maritus et vxor. nō video quare iſte actus
nō faciat mr̃ioniū. ſicut facit ſponſalia de futu
ro. vt dicit glo. ſuꝑ verbo. vel facto. in. d. c. ſi in
fantes. vt qꝛ poſt ſeptenniū ſecū iacet. vel eaz
oſculat̃ vt ſponſam et his ſilia. Cōſtat eni ꝙ
iſti act⁹ inducunt mr̃ioniū vt ex nūc nō vt ex
tūc. ergo ex q̇ ſunt habiles. et oſculent̃ ſe vt
vir et vxor iſte cōſenſus ita debet validare ſpō
ſalia de preſenti nulla ſicut validat ſponſalia
de futuro nulla. Idē d. an. in. d. c. adoleſcēs.

Quid ſi quis proteſtetur corā pluribus ꝙ
quicquid facit nō facit animo cōtrahendi. po-
ſtea verbo cōtraxit et cognouit eā carnaliter.
nunquid iudicabitur matrimoniū. Rñ. ſcđm
vv. ꝙ ſic. quia recurrendū eſt ad cōmunem
intelligentiā verborum. et quia interpretatio
facienda eſt cōtra eum qui doluz adhibuit. ⁊
licz ꝓteſtat⁹ pri⁹ fuerit. potuit tñ poſtea volun
tatē mutare. Et ſi quādo cōtrahit non vtitur
forma conſueta verboꝝ. ſed dicit mutato ſuo
noīe. Io. vel. P. deſponſat te. ſicut in caſu ca-
pituli tua. extra eo. tunc cōtra huiuſmodi pre
ſumptum matrimoniū propter carnalē copu
lam ſubſecutam. admitti poteſt probatio in
cōtrarium ad ꝓbandum fraudem. licet diffici
le ſit eam ꝓbare. qua ꝓbata ꝓnunciabit̃ nul
lum fuiſſe matrimoniū. et poterit ad ſecunda
vota trāſire. nec negat̃ ī illo. c. tua. ꝙ de frau
de huiuſmodi cōſtare nō poſſit. ſed dicit̃ tm̄
qualiter tibi cōſtiterit nō videmus. et nō qua
liter cōſtare potuerit. Si tamē in cōtrahendo
ſponſalia animo decipiendi tantū vtitur ver

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

bis cōſuetis. et ſequitur poſtea carnalis copula aīo fornicandi. contra hmōi pſumptionem nō admittiť ꝓbatio in cōtrariū. d. c. is qui. Hec Vl.

Matrimoniū quinto. ſub cōditione.

Queriť vtrū matrimoniū factū ſub cōditione teneat. Rñ. diſtinguendū eſt de cōditionibꝫ. Nā quedā ſunt cōditiones generales. que ſp̄ debēt intelligi. vt ſi deus voluerit et hmōi. Et he nullū ꝯtractū ſuſpendūt Quedā ſunt de his que in mr̄imonio ſunt oīno neceſſarie. et alˀs impediret mr̄ioniū. vt ſi es xp̄iana. vel ſi non es affinis et hmōi. Et iſte etiā cōditōes intelligi dn̄t. nec appoſite viciant ꝯtractū. Tercia eſt cōditio de futuro neceſſaria. vt ſolē oriri cras. vn̄ ſi dicať. cōtraho tecū ſi ſol oriať cras. ꝯtractū eſt matrimoniū. qꝛ ſm̄ Tho. talia futura iam ſunt pn̄tia in ſuis cauſis. ſed de hoc. ĩ. Quarta eſt cōtingens et honeſta. q̄ pt̄ apponi et nō apponi. vt ſi pater meus voluerit. aut ſi dederis mihi. C. hec ſi apponať ſuſpendit mr̄ioniū vſqꝫ ad euentū ipſius ꝯditōis. niſi interim cōſenſus de pn̄ti. vel carnalis copula fuerit ſubſecuta. qꝛ tunc videť receſſum a cōditione. ex̄ eo. c. de illis. et ĩ. ſup eo. ꝛ. c. ꝑ tuas. Alij tn̄ dicūt ꝙ ſi animo fornicandi cognouit eā. nō eſt mr̄ioniū in foro pn̄iali. Quinta conditio eſt inhoneſta. ſed tn̄ nō ꝯtra ſubſtantiā matrimonij. vt ſi furtū feceris. vel ſi hoīem interfeceris. hec ſi apponatur. fauore mr̄ionij debet haberi ꝓ nō adiecta et tenēt ſponſalia ſiue etiā matrimoniū. ex̄ e. c. ſi. Idē intelligendū de cōditione impoſſibili. ſ. ꝙ habeať ꝓ nō adiecta. vt ſi digito celū tetigeris. hoc intelligit Archi. verū in. c. ſolet xxxij. q. ij. ſi eſt impoſſibilis de iure. vel ſm̄ naturam. Secus ſi ſit impoſſibilis ꝓpter difficultatē pſtandi. vt ſi mihi domū aureā dederis. ff. de ſtatu li. . l. cū heres. qꝛ tūc viciat cōtractū Sexta eſt inhoneſta et cōtra ſubſtantiā et bona mr̄ionij. vt ſi diciť. cōtraho tecum ad tp̄s. et donec inueniā aliā digniorē. qꝛ hec eſt ꝯtra ſubſtantiā inſepabilitatis. vel vt ꝓlē euites. qꝛ hec eſt cōtra bonū ꝓlis. vel ſi ꝓqueſtu te ad ulterandū exponas. qꝛ hec eſt cōtra bonū fidei et tales cōdiones ſi apponanť anullāt matrimoniū. xxij. q. iiij. iter cetera. xxxij. q. ij. aliqn̄ et ex̄ eo. c. ſi. Si tn̄ talis cōditio remittať et ſequatur copula. tūc iudicabiť ꝓ mr̄ionio. Et ſi vnus tm̄ cōiugū ponit talē cōditionē. et alter cōtradicit vel tacet. iudicabiť ꝓ mr̄ionio. Et ſic tacēs habeť ꝓ ꝯtradicēte. et hoc panor. intelligit in. d. c. ſi. ſi fuit ꝓceſſum ad cōſumationē ipſius matrimonij. de hoc vide ſup. Matrimoniū tercio. Quo tamē ad cōditionē neceſſario venturā. vt cōtraho tecū ſi ſol orietur cras. vel ſi ſol erit in cancro. difficultas magna eſt inter doc. an ſit mr̄imoniū. Nā glo. in d. c. ꝑ tuas. vult ꝙ ſi pendente cōditione ꝯtrahať mr̄ioniū cū alia. qꝛ tenet ſcd̄m matrimoniū. Idē Io. an. Sed Ho. et d. an. tenent cōtrariū. qꝛ ex q̄ cōditio eſt oīno extitura non habet ſuſpendere actū vel cōtractū. nec ꝓprie eſt cōditio. Idē panor. in. d. c. ꝑ tuas. tn̄ hec q. eſt dubia. et in hoc caſu ꝛ in ſilˀbꝫ. Monal. dat optimū documētū. ꝙ ī hmōi caſibꝫ q̄ nō ſunt oīno expſſi a iure. nō eſt oīno p̄cipitāda ſentētia. alterutro ptinaciter aſſerēte ꝯtrariū Et ſi poſt hmōi cōtractus cōditionales tranſeatur ad ſecūda vota ſolēniter. forte tutius eſt diſſilare. aut papā ꝯſulere. qꝛ matrimoniū cū ſecūda ſolenniter iam cōtractū dirimere. Idē Rod. Fortius ergo ſi tranſiſſet ad religionē eſſet diſſimilandū.

¶ Quid ſi q̄s ſignificat pr̄i abſenti ꝙ ꝯtraxit tale mr̄ioniū. ſi ipi patri placuerit. et an̄qꝫ pater cōſentiat penitet. ſed pater cōſentit. nunquid eſt matrimoniū. Rñ. ſm̄ docto. ꝙ non. qꝛ nō videť ꝙ debeat dici cōſenſus. niſi quouſqꝫ pater cōſentiat.

¶ Quero. ꝯtractū eſt matrimoniū ꝑ filiū ſub cōditione. ſi patri ſuo placuerit. Repiť patrē illo tp̄e eſſe mortuū. An valeat matrimoniū Rñt. Din. ꝙ nō. qꝛ mortui nō eſt aliq̄s conſenſus neqꝫ placitū. c. ſi gratioſe. de reſcriptis li. vi. Io. an. diſtinguit an iſte ſciebat patrē ſuū eſſe mortuū. et tūc hec cōditio habeť ꝓ impoſſibili et nō adiecta. ideo valet matrimoniū ex̄ de cōdi. ap. c. ſi. Aut ignorabat patrē mortuū. et tūc cū animus ſuus nō eſſet cōtrahere de pn̄ti. ſed arbitriū ſuū cōferre in aliū arbitrium. Et ſic nō erit matrimoniū. Et ſic ſaluať opi. Din.

¶ Sed pone ꝙ pater diſſenſit. et poſtea mutauit voluntatē. denuo cōſentit. an erit mr̄ioniū purificatū et ꝯtractū. Rñ. d. Io. an. in. c. ſup eo. de cōdi. ap. dicit ꝙ nō. ꝑ. l. hones. §. B ſermone. ff. de ver. ſi. qꝛ iſta cōditio. ſi pr̄i meo placuerit. dꝫ verificare de primo cōſenſu.

¶ Pone. ꝙ pater nō cōtradicat expreſſe. an erit mr̄ioniū. Rñ. Car. in. d. c. ſup eo. ꝓut recitat. d. Io. an. de mente Ho. tenet ꝙ ſic. qꝛ taciturnitas habeť ꝓ cōſenſu fauore mr̄ionij et ſic erit ſpeciale fauore mr̄ionij.

¶ Pone. Ber. accepit Martinū ſub cōditione. ſi dederit ei. C. Deinde accipit Petrū ſimiliter ſub eadem cōditione ſi dederit ei. C. M. et. P. eodē tp̄e dant. C. cuius mr̄ioniū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

preualebit. Rñ. d. Jo. an. in. c. i. de cōdi. ap. re
iectis trib9 opinionib9 ponit quartā opi. quā
tenet Baſ. Cal. et Jac. zochus. ꝙ neutrū va
let rōne incertitudinis. facit. c. ex lrīs. el. ij. de
ſpon. vbi cōiter ꝯcludit᷑. ꝙ incertitudo viciat
matrimoniū. Et nota, panoꝛ. in. d. c. de illis.
de cōdi. ap. ꝙ hec cōditio eſt honeſta. Accipiā
te in vxorē ſi tale quid mihi donaueris. Et hꝫ
qn̄ ſubeſt cauſa honeſta petendi donū. Nam
tūc valet ꝯditio ſeu ſtipulatio. vtputa. qn̄ peti
tur rōne dotis. vel alterius cauſe honeſte. Et
ſic nō obſtat. l. ſi ita ſtipulatus fuero. in. §. ſi
tibi nupſero. ff. de ver. ob. Et per hoc dicit ibi
Bar. ꝙ ſi nobilis cōtraheret cū plebea. nō eſſꝫ
inhoneſtū ꝙ aliq̇d ꝓmitteret᷑ ipi nobili. in re
cōpenſationē nobilitatis. Nā tūc ceſſat rō li/
bidinis. Et idē dic vbi ſubeſſet alia cōſilis cā.
ꝑ hoc facit. d. c. de illis. vbi talis ꝯditio. ſi. C.
mihi donaueris. ſuſpendit ſponſalia. vbi ta/
men fuiſſet inhoneſta. habita fuiſſet pro non
adiecta.
¶ Quid ſi quis cōtrahit ſponſalia cū hac cō/
ditione. ſi ꝓmiſerit coitū. vel ducā te poſt an/
nū ſi ꝓmittas coire tecū. et ſubſequat᷑ copula.
nunq̇d eſt matrimonium. Rñ. ſm Inno. et
Ber. ꝙ ſic. q2 ſi de fornicario coitū intelligit᷑.
turpis eſt cōditio. et ꝑ nō adiecta haberi debet
ex eo. c. i. ⁊ vlti. Et ideo ſecuta copula ſtatim ē
mr̄imoniū. ſaltē preſumptū. Si aūt intelligat᷑.
de legitimo coitu. multo fortius eſt p̄ſumen/
dum ꝑ mr̄imonio. Et eodē mō ſi dixerit. con
traham tecum ſi nunq̄ꝫ contraxero ſi permi/
ſeris ⁊c.
¶ Quid ſi dicat accipiā te. vel accipio ſi inue
niam te virginē. poſtea ſequat᷑ coitus. nec in
uenitur virgo. Rñ. ſm Ber. Inno. et Hoſti.
Iudicandū eſt ꝑ mr̄ionio. ſicut et in. §. p̄ce/
cedenti. Et addit Ho. ꝙ licet ſic oporteat iudi
care in foro iudiciali. ꝓpter hoc ꝙ nō poſſunt
haberi alie ꝓbationes. tn̄ in iudicio aīe non
eſt matrimoniū. ex de cōdi. ap. de illis. et. c. ſu
per eo. et. c. ꝑ tuas. Nā bene eſt ꝙ mulier q̄ in
fraudem mentita fuit decepta maneat ⁊ viro
ſubueniat᷑. q̇ forte intendit bigamiā vitare.
Et ſic cōditio fuit honeſta. licꝫ actus inhoneſt⁹
Et ſic ſi ꝓbare poſſet ꝑ cōfeſſionē ꝓpriam. vel
al's ꝙ nō fuerit virgo. etiā in foro iudiciali nō
teneret matrimoniū. D. tn̄ Car. put recitat
d. Jo. anto. in. d. c. ꝑ tuas. dicit. ꝙ iſta condi
tio. ſi tu es virgo. vel ſi te virginē inuenero.
dummō nō referat᷑ ad copulā. nō eſt turpis.
ſed ſuſpendit mr̄imoniū. vtputa. per aſpectuꝫ
matronarum.
¶ Que eſt dr̄a inter cōtrahere mr̄ioniū ſub
cōditione. vel cōtrahere ſub mō. Rñ. ſm Hꝯ.
generaliter ſciendū ꝙ cōtractus qui non fit
abſolute et libere. p̄t aliq̄n eſſe ſub cōditione.
vt dono vel vendo tibi hoc ſi hoc feceris vel ſi hꝫ
fuerit. Itē p̄t eſſe ſub mō. vt ſi dicat᷑. dono vel
vendo. vt facias hoc vel illud. alioquin reuoce
tur qḋ donaui vel vendidi. Itē p̄t eſſe ſub ap/
poſitione cauſe. vt ſi dicat᷑. q2 hoc vel hꝫ eſt. ſiue
fuit. Et cōditio fit ꝑ. ſi. modus ꝑ. vt. cauſa ꝑ
q2. vn̄ ver. Scito ꝙ vt modus eſt. ſi cōditio. q2
cauſa. Et ſi quidē cōtractus fiat ſub cōditione
nō tenet niſi extante ꝯditione. Sicut ⁊ de mr̄i
monio dictū eſt. Si vero fiat ſub mō. ſtatim
tenet. Sed ſi nō ſeruet᷑ modus poterit reuoca
ri. Credo ergo ꝙ licꝫ mr̄ioniū. ſiue ſponſalia
poſſint cōtrahi ſub cōditione. non tn̄ ſub mō.
Ita ꝙ illo mō nō ſeruato. diſſoluat᷑ mr̄ioniū
ſicut fit in alijs contractib9. q2 mr̄ioniū rite fa
ctum nō diſſoluit᷑. nec etiā ſponſalia. Matri
moniū vero factū ex cauſa tenet. ſiue cauſa ſit
vera. ſiue falſa. vt cōtraho tecū. q2 diues es. vł
q2 feciſti ſic. niſi ipa falſa cauſa cōtineret in ſe
aliqḋ impedimentū. vt cōtraho tecū quia liber
es. et non eſſet.
¶ Quid ſi dicat. ſi ꝓmiſeris me tecū coire ac/
cipiā te in vxorē. vel dabo tibi. C. vel maritabo
te. Et ſequit᷑ copula carnalis. nunq̇d p̄ſumet᷑
ꝑ mr̄ionio. hec. q. accidit de facto. Et ꝓpter hꝫ
diſputata fuit publice in ſtudio taurinenſi. et
defenſata fuit ꝑ vtraq̄ꝫ p̄te. tn̄ dicendū videt᷑
ſm cōem opi. nō eſſe p̄ſumendū ꝑ mr̄ionio.
Nā ille qui ſic dixit habebat optionē ꝙ libera
re ſe poſſet vtrūlibet faciēdo. nec recolo p̄ſum
ptionē inductā eſſe a iure. ꝙ intelligat᷑ rece/
dere ab optōne ꝓpter carnalē copulā.
¶ Quid ſi dicat. ꝓmitto ꝙ nunq̄ꝫ deficiam
tibi in vita mea. et ſecuta eſt carnalis copula
Rñ. ſm Monal. niſi ꝯtraentes ꝑ hmōi ver/
ba intenderēt ſponſalia cōtrahere. ⁊ niſi de hoc
cōſtet iudi. non dꝫ p̄ſumi ꝑ mr̄ionio ex illis
verbis. ꝓpter carnalē copulā ſubſecutā. cū ꝑ
hmōi verba negatiua. nō deficiā tibi et hmōi
nō ꝯſueuerit ꝯhi ſponſalia vel mr̄ioniū.
¶ Quid ſi q̇s ꝯhit cū aliqua ſub ꝯditōne. et
poſtea cū alia pure ⁊ ſine ꝯditione cōtrahat.
Rñ. dꝫ remanere cū ſecūda. etiā ſi ſit ꝯſangui
nea prime. q2 nulla publice honeſtatis iuſti/
cia orta eſt. vt ſup̄ Impedimentū. xiij.
¶ Querit᷑ de. q. q̄tidiana. Pone duo inter q̇s
obſtāte impedimēto canonico nō potuit eſſe
mr̄ioniū. ꝯtraxerūt ſub cōditione. ſi papa di/
ſpenſaret. Demū papa diſpēſauit. nūq̇d mr̄i/
moniū ſit ſine alio cōſenſu. Rñ. In. vt refert
panoꝛ. in. d. c. ſup ꝑ eo. dicit q̇ſdā tenere ꝙ ſic.

Secundo refert alios tenere contrariū. quos
ipe ſequit̄. Mouent̄ iſti. quia primus cōſen-
ſus erat oīno a iure reprobatus. de hoc in. l. in
ter ſtipulantē. §. ſacramēta. ff. de ver. ob. Pri-
mam opinionē ſequunt̄ ibi Cal. et d. an. Se
cundā opi. ſequit̄ ibi. d. Car. Et dicit ſe ſic in
facto conſuluiſſe. Mouet̄ principaliter. q2 il-
lud qđ dependet principaliter a ptāte alterius
dicit̄ impoſſibile. l. apud iul'. de le. i. Itē qđ fit
p remediū extraordinariū. dr̄ fieri n̄ poſſe. vt
notat Inno. in. c. paſtoralis. de cā poſ. et ꝓprie
Iſtud mr̄ioniū videt̄ fuiſſe cōtractū ſub cō-
ditione impoſſibili. Et panor. aſſignat ibi ali
am rōem. Nā ad hoc vt actus retrotrahat̄. o-
portet ꝙ potuerit intercedere a principio. vt
notat̄ in. l. ſi iſq̄ ꝓ emptore. ff. de vſuca. ſꝫ ma
trimoniū nō poterat eſſe a principio ꝯtractuſ
obſtante impedimēto. ergo nō poterat retro-
trahi. Et hāc opi. videt̄ tenere Ri. in. iiij. vbi
querit. an ſit neceſſariū in iſto nouo cōſenſu.
vt interueniāt verba. ſicut ſi nunq̄ȝ ad inuiceȝ
ꝯtraxiſſent. Rn̄t Ri. in ſilī de illis qui ante cō
ciliū generale capituli nō debet. de cōſan. et af
fi. in quo reſtricta fuit linea conſanguinitatis
vſq̄ȝ ad quartū gradū cōtraxerūt in. v. gradu.
vel. vi. vel. vij. ⁊ petit an debeāt adhuc de nouo
cōtrahere. et rñ q̄ tales qñ ꝯtraxerūt erāt ꝑſone
illegitime. Et ſic nulliū erat mr̄imoniū inter
eos. nec ꝑ reuocacionē iſtoꝝ ſtatutoꝝ fuerunt
illa mr̄ionia cōfirmata. q2 ꝯſtitutōes matri-
monij ad ꝑterita mr̄ionia nō trahunt̄. maxi
me ꝑ tex. ibi. de cetero libere copulent̄. Et cō-
cludit. ꝙ cū talia mr̄ionia fuerūt nulla. et ſic
cōiuncti ſepari potuerūt ſi voluiſſent. nec de-
buerūt ſimul habitare carnaliter. niſi illi qui
de nouo cōtraxerūt exp̄ſſe vel tacite. et dicit
tacite. q2 ſi poſt publicationē hmōi ſil' ſtete-
rūt intelligitur ratificaſſe mr̄ioniū. nō tñ per
hoc fuit ratificatū quo ad deū. niſi de nouo in-
teruenerit mutuus interioꝛ cōſenſus. nec fu
it neceſſaria noua exp̄ſſio verboꝝ. q2 cum inte-
rioꝛi cōſenſu exp̄ſſio cōſenſus. qñ ꝯtraxerunt
de facto. ſufficit ob mr̄imonij fauorē. vt dicit
glo. in. c. nō debet. Et ꝑ idē in oībus dicendū
eſt in caſu noſtro.

¶ Quid aūt de tactibꝫ et oſculis. q̄ faciūt in-
ter ſe hmōi ſponſi. ante habitā diſpenſationē
nunq̄d ſit licita. Dic ꝙ ſi intentōe corrupta ⁊
cauſa voluptatis. vel libidinis hec faciūt. pec-
cant mortaliter. Secus ſi ſine libidine. ſed ſi
cut faceret cōſanguineus cū cōſanguinea. et
ſicut antea feciſſent.

Matrimoniū ſexto. Quo ad debitū cō-
iugale. Queritur vtrū cōtractis ſpon
ſalibus ante ſecutas ſolennitates carnalis cō
mixtio ſit peccatū. Rn̄. ſm tho. in. iiij. di. xxviij
Si ſponſa credens ſponſum velle conſumare
mr̄ioniū admittit eū. excuſat̄ a peccato. niſi a
liqua fraudis ſigna appareāt exp̄ſſe. ſicut mul
tum diſtātis ꝯditionis. vel q̄ȝtū ad nobilitatē
vel q̄ȝtū ad fortunā. vel aliud ſignū euidens
appareat. et eodē mō intelligit̄ ꝙ excuſat̄ vir
ſi ꝓpter hꝰ intēdebat mr̄ioniū cōſumare. Sꝫ
ſm pꝫ. in illis locis vbi eſt cōſuetū ꝙ prius
adhibeat̄ nuptiaꝝ benedictio. ſi abſq̄ȝ eccleſie
diſpenſatōne et ſine iuſta cauſa hoc faciant.
peccant mortaliter. vt dictū eſt ſup̄. Debituȝ
in principio. Et iuſta cauſa poſſet eſſe ſi lon-
go tp̄e ꝑmanſiſſent ſpōſi. et ꝓpter aliqđ im-
pedimentū maritus nō poſſet ducere ſpon-
ſam. vt q2 ſocer nollet dare dotē et hmōi.

Matrimoniū ſeptimo. Quādo ꝯtracto
mr̄ionio accuſat̄ coniunx de adulterio
in quibꝫ caſibꝫ nō poſſit adultera a vi
ro accuſari vel dimitti. Rn̄. ſm Ray. in ſeptē
caſibꝫ. Primus ſi vir cōuincit̄ de fornicatōne
ex̄ de diuoꝛ. ſignificaſti. Secundꝰ. ſi ipe ꝓſti-
tuit eā. ex̄ de eo q̄ co. ꝯſan. vxo. ſue diſcretionē
Tercius. cū ipa credebat virū defunctū et nu
pſit aliū. q2 maritus rediēs tenet̄ eā accipere.
Quartus ſi fuit cognita latenter ab aliq̄. quē
credebat eſſe virū ſuū. ar. xxxiiij. q. ij. in lectū.
Quintus. ſi fuit vi oꝑpreſſa. Qđ intelligo de
vi abſolata. Aliter nō excuſaret̄. xxxij. q. vij.
oēs cauſatōes. Sextꝰ. qñ recōciliauit eā ſibi
poſt adulteriū. vel eā publice adulterantē reti-
net in cōſortio maritali. C. de adul. l. crimen
adulterij. Septimus. ſi aliq̄s infidelis cōiugē
repudiauit. et illa nubat alteri. poſtea vir cō-
uertat̄ ad fidē. Similiteꝛ et mulier. tenet̄ eaȝ
recipere. ex̄ de diuoꝛ. gaudemus. Nota tñ ꝓ
declaratōne ꝑdictoꝝ ſingularē regulā. quam
ponit panoꝛ. in. c. q̄ſiuit. de diuoꝛ. ꝙ qualecū-
q̄ȝ delictū cōmittat alter cōiugū. nō ꝑt reliquꝰ
ob hoc petere ſeparationē cōiugij etiā quo ad
thoꝝ. Fallit tñ in delicto fornicatōis tam car-
nalis q̄ȝ ſpiritualis.

¶ An aūt ꝓpter delictū ſodomiticū cōmiſſuȝ
a marito poſſit vxoꝛ petere ſeparationē matri
monij et ecōtra. Dic ꝙ ſic. d. c. oēs. et. c. adul
terij. ea. cā. et. q. Idē ſi vir polluat aliquaȝ ex̄
clauſtra. Nā hoc caſu fornicationē ꝯmiſit. ar.
xxxij. q. iiij. meretrices.

¶ Quid ſi quis tale quid egit cū ꝓpria vxo-
re. Rn̄. Lau. et Guil'. dicunt ꝙ vxoꝛ ꝑt viruȝ
dimittere. Et hoc ſi vxoꝛ nō fuit in culpa. ſed
violentata. vel ſomno decepta. Sed glo. in. d.
c. oēs. ſentit ꝓpter hmōi extraordinariā pol-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lutionẽ cum vxoꝛi vir nõ poſſit dimitti. Sed
pt diſtingui ſm Panoꝛ. Si vir vult pſeuera
re in tali peccato. pt dimitti. al's ſecus. Cum
hoc caſu nõ diuiſerit carnẽ ſuã in plures. Si/
cut nec ſi alter cõiugũ ſeipm polluit.

¶ Pone ꝙ vir ꝑpter foꝛnicationẽ vxoꝛis ſe
paratus eſt ꝑ ſniam. Modo vult eã recõcilia
re ſibi. et illa nõ vult. nunquid eſt cogẽda. R̃ñ.
ſm Ray. vir qui nõ peccauit pt petere cogi eã
etiã inuitã. nõ obſtãte ſnia. qꝛ qḋ fauoꝛe meo
introductũ eſt. in damnũ retoꝛqueri nõ debet
Hoc verũ. niſi vir poſt ſniaʒ fuiſſet foꝛnicatꝰ.
vel niſi mulier ſtatum mutaſſet intrando re/
ligionem.

¶ Pone ꝙ vir adulteratus eſt occulte. ſed v/
xoꝛ manifeſte. nunquid pt illã accuſare. et ſine
peccato dimittere. R̃ñ. ſm Rai. Credo ꝙ nõ.
qꝛ nõ deficit vxoꝛi ius excipiendi. ſed ꝓbandi
ſm Tho. Al. Hoſt. et Io. Si tñ vir egiſſet pe
nitentiã et vxoꝛ monita nolit agere. ſʒ in ad/
ulterio pſeuerare. ſine peccato poſſet eã ꝑ ſen
tentiã dimittere ſm Hoſ. et Io.

¶ Sed vtrũ vxoꝛ adultera poſt pniaʒ poſſit re
pellere virũ ab accuſatõe. R̃ñ. ſm Ray. credo
ꝙ nõ. qꝛ pnia nõ tollit ius accuſandi in foꝛo
iudiciali. xxxiij. q. ij. admonere. De hac mate
ria vide ſup̃. Diuoꝛtiũ in fine.

Medicus. vel cirugicꝰ Preceptũ eſt me
dicꝭ vt cũ eos ad ĩfirmos vocari ꝯtige
rit. ipos añ oia moneãt ⁊ ĩducãt ꝙ vo
cẽt medicos aiarũ. vt poſtꝗ̃ fuerit infirmo de
ſpirituali ſalute ꝓuiſum. ad coꝛpalis medici
ne remedia ſalubrius ꝓcedaẽ. Si qs aũt me
dicoꝛũ huius cõſtitutionis tranſgreſſoꝛ exti/
terit ab ingreſſu eccleſie arceaẽ. ſ. ꝑ ſniam ſm
glo. donec de tranſgreſſione hmõi ſatiſfecerit
cõpetenter. ex̃ de pe. et re. cum infirmitas. Et
ſm Io. ex quo tex. dicit. p̃cipimus. tranſgreſ
ſoꝛ peccat moꝛtaliter. Item in eo. c. ſub pena
excõicationis ꝓhibeẽ medicis ne ꝓ coꝛpali ſa
lute aliquid ſuadeant qḋ in ꝑiculum anime
cõuertaẽ. Et ſm Io. cõtra hmõi ſtatutũ pre
ſcribi nõ poteſt. nec aliqua cõſuetudine tolli
cũ ꝓ ſalute animarũ inductũ ſit. Idẽ panoꝛ.
ibi dicens. ꝙ cõſuetudo iuri nõ p̃iudicat. niſi
ſit rõnabilis. Sed iſta cõſuetudo nõ habet in
ſe aliquã rõem Immo ex ea prouenıũt multa
mala. vt in textu.

¶ Quid aũt ſi medicus monet ⁊ inducit in/
firmũ quantum pt ad vocandũ p̃ſbyterũ. et tñ il
le nõ vult acquieſcere. nunquid medicus tenea
tur totaliter illiuſ curã dimittere. R̃ñ. panoꝛ.
in. d. c. cũ infirmitas dicit. ꝙ illa verba mone
as et inducas. debent intelligi cũ effectu. ita ꝙ
vocet ſacerdotẽ. al's nõ ſatiſfacit p̃cepto dicti
capituli. Et in hoc ꝯſiſtit. Quidã tñ nõ irra/
tionabiliter dicũt. ꝙ vbi medicus quantum in
ſe eſt fecerit et induxerit etiã cõminando. ꝙ
eum derelinquet. Et ille nihilominus obſti/
natus pſeueraret. et nollet aduocare p̃ſbyte/
rum. ꝙ eo caſu poſſet ꝓcedere in cura. qꝛ ſi in
tali infirmitate decederet. deſperatus moꝛere
tur. vbi aũt de ꝑiculo euaderet. poſſet adhuc
ꝯuerti. Ad hoc facit. c. ſi. de eo q̇ co. cõſan. vxo
ris vbi diciẽ. moneas et inducas. poſtea ſub/
ditur ꝙ ſi induci nequiuerit. Ecce quõ illa ver
ba nõ intelliguntẽ cũ effectu. al's nõ addidiſ/
ſet. ꝙ ſi induci ⁊c̃.

¶ Quid aũt intelligat tex. ibi. ante oia mone
ant. R̃ñt Panoꝛ. ſm Hoſt. ꝙ anteꝗ̃ recipiat
curã coꝛpis. vel cõueniat de ſalario. debet ſer/
uare qḋ ibi diciẽ. Al's aũt ſalariũ poſſet repe/
ti. qꝛ ꝯtra legẽ. C. de legi. l. nõ dubiũ.

¶ An aũt illa decre. ſit intelligenda generali/
ter de oibus infirmitatibꝫ. vel reſtringẽda ad
aliquas. Dicendũ videẽ ſaluo ſemꝑ melioꝛi
iudicio. ꝙ debet intelligi de infirmitatibꝫ ꝑicu
loſis et dubijs. nimis enĩ durũ eſſet. vt ꝓ q̃li/
bet accidẽte. vl' doloꝛe capitis ſuꝑueniente in
firmo. ꝙ medicus teneretẽ inducere iſtũ ad cõ
feſſionẽ ſub pena peccati moꝛtalis ſed dʒ intel
ligi de egritudine tali. que ſm ſe eſt ꝑiculoſa.
ſicut ſunt febꝛes cõtinue pleureſes. ſquinan/
tia. doloꝛes colici renũ et hmõi. Ideo creden
dum eſt medicũ tunc teneri ad inducendum
infirmũ ad cõfeſſionẽ. qñ infirmus ipe tene/
retur cõfiteri in dicto caſu. ſ. qñ eſt in articu/
lo neceſſitatis. ſeu in ꝑiculo moꝛtis. vt dictũ
eſt ſup̃. Cõfeſſio ſecũdo. Secus vbi qs habe/
ret febꝛẽ ephimerã et hmõi.

¶ Vtrũ aũt medicus p̃noſcens moꝛtẽ infir/
mi vicinã. cuius curã hʒ teneaẽ ei nunciare.
Circa hoc Io. nea. diſtinguit. aut talis medi
cus credit veriſimiliter ꝙ talis ꝓnunciatio
moꝛtis. multũ ꝓderit infirmo. Quantuʒ ad
ſalutẽ aie. et oꝛdinationẽ de rebus ſuis. Aut
credit oppoſitũ. ſ. ꝙ nihil ꝓderit. Aut dubitat
d vtroqꝫ. Pꝛio caſu. q. ſ. credit ꝙ ꝓderit vtpu
ta. qꝛ credit ꝙ tal' ĩfirmꝰ ſit ĩ ſtatu pcti moꝛta/
lis. ⁊ nihil oꝛdinauit de rebꝫ ſuiſ q̃ diſtribuerẽẽ
poſt moꝛtẽ eiꝰ. et grauis diſſenſio eueniet inẽ
heredes ꝑpter eas. Audita vero moꝛte vici/
na infirmus bene ſe diſponeret ad bene moꝛi
endum. et bene oꝛdinandũ de rebus ſuis. Et
in tali caſu teneẽ manifeſtare ꝑ ſe. vel ꝑ aliũ
infirmo ex p̃cepto charitatis. et nõ faciendo
peccat moꝛtaliter. Si tñ ſunt plures habentes
curam vnius infirmi. vno p̃dicente aliũ ſunt

liberati. Si vero medicus credit veriſimiliter
oppoſitū.ſ.ꝙ talis ꝓnunciatio mortis paruȝ
vel nihil ꝓderit infirmo. et ꝑ oppoſitū credit
ꝙ taciturnitas parū. vel nihil oberit. qꝛ cre//
dit eum eſſe in bono ſtatu. ⁊ bene ordinaſſe de
rebꝫ ſuis tūc nō tenetur medic⁹ p̄dicere mor
tem. Ita ꝙ nō p̄dicendo peccet grauiter. qꝛ
ceſſante cauſa ⁊c̄. Tamen melius faceret p̄di
cendo. Cuius rō eſt. quia q̄ȝtumcūqȝ infirm⁹
credatur eſſe in bono ſtatu aīe ⁊ rerum. tamē
q̄ȝtum ad vtrūqȝ poſſet ꝓficere et ꝓbabile eſt
ꝙ audita morte vicina magis ſe diſponeret.
Si aūt medicus nihil credit de p̄dictis duobꝫ
ſed eſt in dubio. tunc etiā tenetur mortē vici//
nam nunciare. qꝛ in dubio tenet̄ homo vita//
re notabile damnū ꝓximi ſi p̄t. In dicto aūt
caſu p̄t ſequi damnū damnationis eterne et
rerum temporaliū.

¶ Quō ſe debet habere medicus in medicinis
cōferendis. Rn̄. ſm Inno. diligēter attende
re debet ne illas medicinas cōferat. de quibus
ſm artē ei nō cōſtat. Nā ſi dubitationē hȝ ꝙ
noceāt. cōferendo peccat. quia in tutiorē p̄tē
tenendū eſt. Et ſecurius eſt egrū nature relin
quere. q̄ȝ medico imꝑito cōmittere. Et ſi pro/
pter impericiā medici vel cirugici infirm⁹ mo
ritur. aut remanet inutilis. puta. qꝛ habebat
tibiam fractā. vel brachiū et hmōi. et ꝓpter
eius impericiā remanſit deſtructus. tenet̄ de
damno qō inde ſequit̄. nā forte habebat ali//
quā artē. ex q̄ alebat filios vel vxorē ⁊ hmōi.
et nunc parū vel nihil lucrat̄. tenet̄ ad equiua
lens ſm doc. Idē Rich. in. iiij. di. xv. ex quo
directe non p̄t reſarcire principale. Idē ſi ex
negligentia. qꝛ nō viſitauit infirmū tp̄ibꝫ de//
bitis vt debebat. vel dato ꝙ eſſet ꝑitus. noluit
ꝓcedere ſm canones medicine. ſed iuxta ſuū
ſenſum. In oībus p̄dictis ⁊ ſimilibꝫ tenetur
ad arbitriū bonoꝝ virorū. Et p̄dicta intellige
qn̄ talis p̄dicabat ſe ꝑitum verbis. vel ex do/
ctoratu. Secus de illo qui dicebat ſe imꝑitū
et ex defectu bonorū medicoꝝ fecit qō potuit
bona fide. tunc nō videt̄ ſibi imputandū. ſed
potius ſibi imputet qui talē elegit. Idē dictū
eſt de aduocato ſup̄ Aduocatus.

¶ Pone. medicus ꝓmiſit curare infirmum
liberatus eſt. ſed poſtea recidiuauit. An tenea
tur ꝑ eodem ſalario curare egrotum. Spe. di
ſtinguit. an in continenti eger recidiuauit. vt
tunc teneat̄. Aut ex interuallo. et tūc nō tene
atur. vel dic ꝙ ſi culpa egroti. nō tenet̄. Al's
ſecus. Et hec reſponſio eſt valde rōabilis. hāc
q. format glo. in. l. marcius. ff. loca. de medico
qui ꝓmiſit ticio liberare eū a podogra. et ipm

liberaſſe videbat̄. tp̄e autē tranſacto. titius in
eandē infirmitatē decidit. T. agit cōtra medi
cum vt liberet eū. qꝛ nō extraxit anguſtias in/
firmitatis ſeu radicē. ſed ceſſare fecit. Itē qꝛ
nō videtur curaſſe. ex quo nō durat curatio.
Itē qꝛ ꝓmittendo curationē. videt̄ ꝓmiſiſſe
ꝙ eū ꝑfecte curaret. qm̄ verba cū effectu ⁊c̄.
Itē quia huic reſtituit̄ infirmitas. ergo et illi
dȝ reſtitui ſolicitudo curandi. In cōtrarium
facit. qꝛ de p̄nti tm̄ infirmitate videt̄ cogitatū
Et ideo illa ſublata. videt̄ ſublata obligatio
curandi ⁊c̄. Nā in infinitū nō dȝ obligari. qꝛ
infinitas euitat̄. hec glo. Tn̄ quo ad hunc vlti
mū caſum recurrendū eſt ad verba ⁊ intentio
nem medici et infirmi. Nā ſi conuentū eſt ꝙ
deberet eū curare oīno. et a totali infirmitate
podagre. tūc medicus teneret̄ quo ad recidi//
uam. Si vero actū eſt ſolū de infirmitate. tūc
imminenti. tunc ſecus.

¶ Utrū medicus teneat̄ potius gratis cura/
rare q̄ȝ infirmū ꝑmittere mori. Rn̄. Ray. me
dicus tenet̄ curā et cōſiliū impendere pauperi
languido. vt habet̄. lxxxiij. di. in prin. vbi dicit
glo. ꝙ medicus debet potius gratis curare q̄ȝ
ꝑmittere mori. nō ſolū pauperē ſed etiā diui
tē. Imo medicus hoc caſu debet curare nō ſo
lum gratis. ſed et ſuis expenſis. etiā diuitem
qui nolet aliq̄d dare. priuſq̄ȝ ꝑmittere eū mo
ri. Et ſi cōualuerit repetet impenſas. qꝛ vtili/
ter geſſit negocium eius. Etiam ſi moriat̄
eger p̄t repetere. qꝛ ſufficit ꝙ vtiliter cepit gere
re. licet euentus nō ſit ſecutus. ff. de ne. ge. l.
ſed an vltro. nec p̄t ei obijci ꝙ cauſa pietatis
fecerit ſumptus. niſi eſſet ꝓpinquus infirmo.
vt. C. de ne. ge. alimenta. Et p̄t medicus p̄di
cta facere ⁊ repetere. etiā ſi infirm⁹ ꝓhibuerit
Sicut ⁊ virū poſſumus extrahere de domo rui/
tura. et beneficium inferre inuito. xxiij. q. iiij.
ipa pietas. Imo p̄ſumit̄ ꝙ infirmus talia di
cendo fuerit furioſus. ff. de cōdi. inſti. quidā.
Et ꝑ p̄dicta ſoluitur. q. quotidiana. Quidaȝ
cirugicus curauit quendā infirmū inuitū qui
habebat pedem putrefactū. et niſi curaſſet eū
neceſſe fuiſſet ei icidi pedē. ne reliquū corpo
ris ad putrefactiōȝ deueniſſet. et ad talē pedē
curandū facte ſunt multe expenſe. Quo cura
to. cirugicus petit expenſas factas. Infirmus
dicit ſe nihil ei velle dare. et ꝙ potius voluiſ/
ſet abſciſionē pedis. q̄ȝ tantā pecuniā ſoluere
Quid iuris. Rn̄. ſm no. ꝑ Bar. in. l. ſtichus
ff. de pec. le. ꝓ omni eo qō tangit perſonam vel
libertatem vel vitam vel ciuitatem. ꝙ ille pro
quo ſoluitur. non poteſt dicere nō eſſe vtiliter
geſtum. vt in caſu nr̄o. Quod tene menti. Et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pro hoc dicit Bar. ꝙ ſi quis fuit cõdemnatus adeo ꝙ ſi ille non ſolueret. amputaretur ſibi pes. vel aliud deberet fieri in perſonam. Mõ aliquis amicus ſoluit cõdemnationem. animo repetendi. Ille non vult reddere. quia dicit melius eſſet mihi ꝙ pes amputaretur ſeq̃ ꝙ tanta pecunia ſolueretur. Certe non poſſet dicere. vt eſt tex. ſcḋm Bar. in. d. l. ſtichus. et ibi glo. notabilis. Idem dicendũ ſi aliquis fuit cõdemnatus in. C. et niſi ſolueret eſſet ex bannitus. Si aliquis ſoluit ꝓ eo. non poteſt dicere. nõ expediebat ſoluere. quia potius expediebat eſſe bannitum. hec Bar. Et hec nota quia ſingularia.

¶ Pone. Statuto epiſcopi cauetur. ꝙ null' ſub pena excommunicationis poſſet intrare monaſteria monialiũ niſi ſit medicus. Mõdo intrauit quidam qui erat medicus nõ cõuentatus. an ſit excõmunicatus. Rñ. Bar. in l. ſciendum. ff. de edil'. edic. refert ſe habuiſſe hanc queſtionem de facto. et reſpondiſſe ꝙ nõ erat excõmunicatus. quia q̃uis nõ ſit cõuentatus. tamen medicus eſt. et ita a vulgo nominatur. Item nõ dicitur medicus a dignitate. ſed a medicando. vnde nõ refert an ſit doctor. dummõ medicetur.

¶ An autem licẽtiatus dicatur doctor. Bal. dicit ꝙ nõ. Et dicit ꝙ ſi epiſcopus excõmunicat omnes doctores nõ diſputantes. nõ dicitur excõmunicaſſe licentiatos. Et hoc voluit ipſe Bal. in. l. i. ff. ſo. ma. et in. l. pe. de teſta. mili. dixit ꝙ poteſtas qui debet ducere ſecũ aſſeſſorem doctorem non ſatiſfacit ducendo licentiatum.

¶ An autem iudex teneat' dare ſuſpenſum ꝓ notomia. Bar. hoc reliquit ſub dubio in. l. ſi. de cada. puni. tñ caſus eſt ꝙ ſic. in. l. quod rei publice. ff. de iniur. quã. l. ad hoc allegat Ludo. in. d. l. i. ſo. ma.

¶ Quid ſi ꝓpter defectum vel corruptionẽ aut ſophiſticationẽ rerũ in medicina poſitarꝫ infirmus incurrit ꝑiculum. Rñ. ſm Inno. Si medicus diligentiã quam debuit adhibuit in rebus eligẽdis. inculpabilis erit.

¶ Vtrum peccet infirmus nõ obediendo medico. Rñ. ſm Inno. videt' ꝙ nõ. quia medicus nec ꝓlatus eſt. nec homo. cuius mandatis obedire teneatur. tamẽ bonũ eſt ꝙ ei credat tanq̃ ꝑito in arte. Et ſm archi. f. ſi infirmus ſumat cibum vel potũ. q̃uis credat infirmitatem aliqualiter augeri. nõ peccat mortaliter vel ſaltẽ nõ ita grauiter. ſicut ſi ſumpſiſſet cibum vel potum vnde ſequeret' mors. Peccant tamen ſeruientes ei talia miniſtrantes.

¶ Vtrum medici vel cirugici poſſint ad ordines ꝓmoueri. Rñ. ſm Ray. ſi periti erant in arte. et nihil de cõtingentibus omiſerũt. et habent de hoc probabilẽ ↄſcientiam poterunt ꝓmoueri. al's non. extra de eta. et quali. ad aures. Eſt tamẽ cõſulendum ſm Ho. et Hoſ. ꝙ ꝓmouendus a practica medicine abſtineat. que aduſtionẽ vel inciſionẽ requirit. q2 hoc eſt omnino clericis interdictũ. extra de homi. c. tua. et extra ne cle. vel mo. c. ſententiã. Et licet ibi nõ videat' dici niſi de exiſtentibꝫ in ſacris. tamẽ ſm Panor. idem p̃t dici de exiſtentibus in minoribꝫ quãdo ſunt beneficiati. vide de hoc ſup̃. Homicidiũ tercio.

¶ Vtruꝫ liceat clericis oꝑari in phiſica. Rñ. ſm Ray. ſi ſunt in ſacris vel minoribꝫ. dum tñ ſint ſufficiẽter beneficiati. nõ licet. niſi gratis ꝓ miſerabilibꝫ ꝑſonis vel ↄſanguineis ſuis. nec tunc vbi poſſet eſſe ꝑiculũ. qḋ etiam in clauſtralibꝫ diſtrictius eſt obſeruandũ. extra ne cle. vel. mo. multa.

Mendaciuꝫ eſt falſa ſignificatio vocis. cũ intentõe fallendi. Quid de abraam Iacob et aliĳs ſanctis veteris teſtamenti qui vident' mentiti fuiſſe. Rñt. Nico. de lyra. Geñ. xxvĳ. ꝙ licet excuſari poſſint. tamẽ nõ videtur ſibi magna neceſſitas excuſandi eos a mẽdacio. maxime officioſo. ſicut ibi. Ego ſum eſau. et in pluribꝫ aliĳs locis. q2 certũ eſt ꝙ ap'li fuerunt multo ꝑfectiores. Et tamẽ nõ fuerũt immunes a peccato veniali. ergo et multominus patres veteris teſtamẽti. q2 plures eoꝝ legunt' peccaſſe mortaliter. vt Dauid et patriarche. qui ex odio vendiderunt Ioſeph.

¶ Metus. vide ſup̃. Impedimentũ. x.

Miſſa. Vtrũ miſſa debeat dici ſoluꝫ de die. Rñ. cõiter loquendo debet miſſa dici in die et nõ in nocte. q2 hoc ſacramentũ ad tp̃s gratie ꝑtinet. ꝙ ꝑ diẽ ſignificatur Dies aũt iudicat' nõ ſolũ ab ortu ſolis. ſꝫ etiã ex quo incipiũt oriri ſigna manifeſta. per aliquã aeris illuſtrationẽ.

¶ Qua autem hora debeant miſſe celebrari. Reſpon. ſcḋm Sco. in. iiĳ. diſt. xiĳ. ꝙ a principio diei vſq3 ad nonam miſſa cõgrue celebratur. cõputando principium diei. non ab aſcenſu ſolis ſuper orizonteꝫ noſtrum. ſed ab illa hora ex qua radĳ ſolares illuminant emiſperium noſtruꝫ quod vocatur principium aurore. et incipit quando ſol eſt ſub orizonte ad duodecim gradus. quorũ aſcenſus non cõtinet vltra ſpaciũ vnius hore. et quintã alteri'. Ratio eſt ſm aſtrologos. q2 omni hora aſcẽ

dunt.xv.gradus zodiaci sup nostrū orizontē Et tunc adde tres.qui sunt.v.ps.xv.graduū Et sic erit hora cū.v.pte alterius in cōstitutione aurore. et añ ortū solis licite poterit celebrari p spaciū vnius hore.et.v.ptem alterius Et facit qñ tps esset nebulosum. nec aurora videri posset. Jste est terminus celebrandi a pte ante.excepta nocte natiuitatis. et nocte resurrectōis in primitiua ecclesia. Licet nūc nō obseruet̄. de cōse.di.i.nocte. Termin⁹ aūt celebratōis a pte post.est hora nona. Et colligitur ex vsu ecclesie. Et iste terminus maxie attingit̄ in dieb₉ ieiunioꝝ.

¶ Quid aūt dicendū de illis qui celebrāt ante aurorā credētes esse aurorā.vel nō esse meridiem.ꝛ tamē iam transiuit hora nona. Rñ. fm Pe.de pal'.ꝙ q̄uis ex vna pte videātur accusari.quia se discrimini exponūt. Ex alia tamē.quia homo in talib₉ decipit̄.vnde si deuotio exposcat.et aliter missam audire nō pt. videt̄ excusari.quia qd̄ parū deest.nihil deesse videt̄. Jdē dicit ꝑ cōmunicando infirmo.si aliter viaticū nō habeat̄.videt̄ esse bona causa anticipandi vel postponendi. Similiter epi itinerātes.ante diē celebrare pñt.ne impediātur in via fm Archi.f.

¶ Quid de illis qui nondū dictis matutinis celebrāt. Rñ. fm 𝔚𝔚.mortaliter peccāt. cum hoc sit cōtra generalē et approbatā ꝯsuetudinem. Qui aūt celebrat anteq̄ dicat primam nō peccat mortaliter.nisi sit cōtra preceptum vel cōtra statutum.siue ꝯsuetudinē loci scd̄m eundem 𝔚𝔚.

¶ Ubi debet missa celebrari. Rñ⁹. fm Ray. Jn ecclesia cōsecrata vel saltē in altari cōsecrato.vel si nō sit altare cōsecratū.habeat̄ saltē altare puulū.i.portatile.vide sup̄. Altare. et Cōsecratio secundo.

¶ Utrū vno solo pñte vel sine lumine possit missa celebrari. Rñ. fm Ho. q̄uis fm illud de cōse.di.i.hoc quoq̄.duo debeāt esse pñtes q̄ sacerdoti respondeāt.tñ vnus sufficit. Mulier aūt in missa ministrare nō pt. nec palas nec vestes cōtingere. Sine lumine vero non licet celebrare.vt in.c.ſi.de cele.miſ.vbi presbyter deponit̄ ab officio et beneficio. qui sine igne.aqua.vel in pane fermentato.vel in vase ligneo celebrat.vbi notat panoꝛ.ꝙ ad depositionē pſ byteri nō semp requirit̄ dolus. sed sufficit qñq̄ nimia desipientia et crassa et supina ignorantia.vt ibi.

¶ Quid si sacerdos celebrās infra canonē recolit se ꝯmisisse aliqd̄ mortale. Rñ. fm Rai. credo tutiorē viā esse.vt peniteat et doleat ꝙ ita tarde penitet.et proponat confiteri q̄cito habuerit opportunitatem. Et sic cōficiat ꝛ sumat.

¶ Utrū liceat vni plures missas celebrare in die. Rñ. fm dir. Sufficit semel in die celebrare.nam valde felix est qui celebrat digne vnam.ex̄ eo.te referente. Excipit̄ primo dies natal' dñi.in q̄ pñt celebrare tres misse.ex̄ eo. cōsuluisti. Secūdus casus est necessitas. Sz quā dicis necessitatē. Rñt Dir. si celebrauit prima et postea morit̄ quis.vel causa honestatis.siue vtilitatis.vt si dicta missa supueniat aliqua magna ꝑsona.q̄ velit missam audire. vel ꝓpter pegrinos hospites cōmeantes.ꝛ infirmos.ex̄ eo.c.i.et.ij. Et forte ꝓpter necessitatem nuptiarū vbi tps laberet̄. Jtē ꝑpter raritatē pſ byteroꝝ.vel ꝓpter paupertatē ecclesiarū.qñ quis pt̄ duab₉ cōmendatis ecclesijs deseruire. Jtē ꝓpter duas missas ꝓprias.que qñq̄ occurrūt.ex̄ eo.cum creatura. Et q̄tum ad hoc nunq̄ licet.nisi vbi extiterit carētia alterius sacerdotis. Nota tñ ꝙ qñ pſ byter dz aliā missam celebrare.nō dz vinū ꝑfusionis sumere.seu nō debet man⁹ vino ꝑfundere in prima.quia illud celebrationē aliā impediret. extra eo.ex parte

¶ Quid si omittat̄ aliquid de his q̄ ad ritū celebratōis ꝑtinēt. Rñ. fm oēs theo.q̄lib₃ omittens aliq̄d tale.puta tps debitū.altare. vestes et hmōi.nihilomin⁹ cōsecrat si est ordinatus et adsit intētio.ꝛ debita materia et forma. Sz grauissime peccat.si sciēter hoc faciat. Et ideo Rich.in.iiij.di.xiij. dicit ꝙ sine vestimētis benedictis non dz q̄s celebrare.al's grauiter peccat.si scienter hoc faciat.

¶ Que aūt sint iste vestes. Jnno.in li. de officio misse.dicit ꝙ sex sunt indumēta.vicz.amictus.alba.cingulū.stola.manipulus et planeta. Jn multis tñ locis inoleuit cōsuetudo vt cingulū nō benedicat̄. Rōnabili⁹ tñ essꝫ ipm bñdici Calciamēta etiā sacerdotꝫ speciale habent significationē.nec tñ sotulares bñdicunt̄ De calciamētis tñ null⁹ tex.repit̄ in iure. Sz hoc hꝫ generalis ꝯsuetudo. Et sic in hoc seruāda est cōsuetudo.vbi ē ꝯsuetū est portare calciamēta.q̄ vulgari mō botas appellamus.huiusmodi deferentes vident̄ excusari.

¶ An aūt celebrās sine vestib₉ bñdictis sit irregularis. Rñ. fm Ri.vbi.s. ꝙ siue h̄ faciat sciēter siue ignorāter.nō est irregularis.q̄ hoc nō inuenit̄ iure cautū. tñ sciēter celebrās.vel ignorātia crassa grauit̄ peccat vt dcm̄ ē.s.ꝛ ar. f.si q̄s celebraret sine missali l' saltē sine libro vbi nō essꝫ missa peccaret mortal'r. etiā si oia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

haberet in memoria. Et hoc propter ꝑiculum obliuionis.

¶ Utrum hymnus angelicus debeat cantari quando miſſa de ſpiritusancto vel de virgine celebrat᷑. Rñ. ex priuilegio Alex. iiij. q̄d incipit. Paſti grauiora. licet in miſſis. ſ. ſ. et beate virginis dictū hymnū dicere ⁊ eoꝝ ſequētias nō ſolū in miſſis ſolennibꝫ. ſed etiā priuatis. licet etiā dicere ꝓprias ꝑfationes in miſſis de cruce et hmōi.

¶ Utrū quilibet teneat᷑ audire miſſā. Rñ. ſm Ho. die dñico quilibet tenet᷑ audire miſſam ex p̄cepto. et totā. Ita ꝙ accipiat benedictōez ſacerdotis. de conſe. di. i. miſſas. et. c. ſe. et. c. oēs fideles. niſi excuſent᷑ magna neceſſitate Et nō ſolū oēs fideles tā laici ꝙ̄ clerici tenētur audire miſſaz dieb᷒ dñicis. verūetiā alijs dieb᷒ feſtiuis ex p̄cepto eccleſie. Rō eſt. quia vbi eſt eadē rō. ibi dꝫ eſſe idē ius. Rō autem quare fuit hoc ſtatutū. ſ. de auditu miſſe. videt᷑ fuiſſe. vt ſaltem in hoc modico tp̄e vacet᷑ diuinis. ſed nō alia de cauſa fuerūt addita alia feſta ad dies dñicos ſub p̄cepto. niſi vt vacetur diuinis. ergo videt᷑ ꝙ iſte modus determinatus ꝑ eccleſiā in vacando diuinis die dñico. ꝑ auditionē miſſe. debet extendi etiaz ad alia feſta. Alijs aūt tp̄ibus nullus etiā religioſus vel clericus tenet᷑ audire miſſam de precepto. Nec ob. c. ſolet. de cōſe. di. i. q̄d videt᷑ velle ꝙ in quadrageſima quis nō dicat᷑ ieiunare niſi audita miſſa ⁊c̄. qꝛ dico ꝙ illud capitulū loquitur de cōſilio. vel ſi eſt preceptū. abrogatū eſt ꝑ cōtrariā cōſuetudinem.

¶ Utrū quis teneat᷑ audire miſſam ꝓpriam diei. puta. miſſam dñice in aduentu. in lxx. ⁊ hmōi. Rñ. archi. f. ꝙ nō tenet᷑ quis ex neceſſitate ad ꝓpriā miſſam. qꝛ nec. d. c. miſſas. h' dicit. ſed indiſtincte loquit᷑. ſed audire dꝫ ꝓpriā ex cogruitate. Et ſm hanc cōgruentiam loquit᷑. c. i. ex̄ eo. Neqꝫ enī muliercule vl' ideo te ſcirēt diſcernere ſi eſt miſſa ꝓpria. vel alia. et nimis oneroſum eſſet ꝙ vnuſq̄ſqꝫ deberet intercogare ſi eſſet miſſa ꝓpria vel alia. Et in multis eccleſijs eadē die occurrūt plures miſſe dicende. vt puta. de octaua alicuius ſancti. et de dñica que occurrit.

¶ Utrū aūt ſit neceſſariū ſenſim et diſtincte audire verba miſſe. Dubiū facit. qꝛ. d. c. miſſas. dicit. ꝙ debeat audire ⁊c̄. Rñt. archi. f. ꝙ nō eſt neceſſe. Nā tūc ſequeret᷑ hoc incōueniens. ꝙ qui audirent miſſam ab his qui ſubmiſſe dicunt. cum multitudo populi adeſſet ſi remoti eſſent. nō implerēt preceptū. Similiter qui ſurdi ſunt. vel hebetem auditum habent nō implerent preceptū. Intentio ergo eccleſie in illo decreto, eſt ꝙ p̄ſens ſit in miſſa et vacet. Sed etiam intelligens eſt. dignū et iuſtū eſt vt intendat et conetur intelligere que dicuntur in miſſa.

¶ An autem peccet quis audiendo miſſam a notorio fornicatore. Vide ſupra. Clericus tercio.

¶ Quid aūt de eo qui dimittit aliquā partez miſſe. puta. introitum. Rñt Archi. f. q̄d modicum eſt pro nihilo reputatur. Secus autez ſi dimitteret notabilem partem. puta. mediā vel terciam partem. Seruitores autem miſſe ſeu miniſtri qui diſcurrunt hincinde pro his que expediunt. vt in miſſis ſolennibus ꝓ thure. vino ⁊ hmōi intelligēde ſunt miſſe adeſſe pro illo tempore.

¶ Sed que dicenda eſt neceſſitas que excuſet ab auditōne miſſe. Rñt Archi. f. ꝙ a tranſgreſſione huius p̄cepti excuſat neceſſitas. vñ infirmi qui nō poſſunt ſine ꝑiculo exire ad audiendum. excuſant᷑. Idem in his qui ſeruiūt illis. Similiter habentes paruulos. quos nō poſſunt ꝯgruenter dimittere ſine periculo. ar. extra de re. iu r. Q. d nō eſt. Similiter qui aliquod arduum et iuſtum negociū haberent facere et audiendo miſſam impedirentur. vidētur excuſari. Officiales qui ratione officij nō poſſunt exire. vt caſtellani. et alij ſeruientes dominis. vident᷑ excuſari. Domini etiam et cōſiliarij qui tempore miſſe ſuper vrgentibus cauſis occupati ſunt. videntur excuſari. Puelle nubiles que. ſ. volunt nubere. videntur excuſari ſi earum parentes nō ꝑmittunt. ignorantes tale preceptum. vel facientes quod in ſe eſt. ut vadant nō enim eſſet decens vt ſoleirent. parentes autem inducendi ſunt ad mittendum. Si autem nolunt. excuſantes et allegantes cōſuetudinem in cōtrarium. quia ſic ſolent ſtare quaſi clauſe in domo ob honeſtatem. videtur tolerandum. ar. de conſue. capi. ſi. niſi parentes ad choreas et huiuſmodi mitterent eas. qui tūc non excuſarentur. vel quādo permittunt eas morari in vijs vel ad feneſtras vt videantur. Vidue diu ſtantes ratione viduitatis. vt quaſi pro honore mariti. nō videntur bene poſſe excuſari. diſt. viij. conſuetudo. niſi forte per breue tempus. vt vnius ebdomade vel menſis. Coniugate que non poſſunt ſine magno ſcandalo virorum. quia ſcilicet cum hoc non poſſunt ita bene p̄parare neceſſaria familie vident᷑ poſſe excuſari. xxxiij. q. v. noluit. Sec' ſi mariti facerēt ſtudioſe ad impediēdū eas a bono. Patroni tñ ⁊ patrone

debent ſic ordinare iuxta poſſe de famulis et fa
mulabus ſuis. vt audiant miſſam in feſtis.
vnde dicit Pe. de palu. q ab hoc precepto nõ
ſerui pluſq̃ dñi. Jmo ſeruus ꝛ ancilla ita de
bent vacare et quieſcere deo. ſicut dñi. Tenẽ-
tur etiã filios inducere ad hoc. Tenent etiaz
oẽs audire miſſam qui habent vſum rõis ſm
Pe. de pal. Q̃d intelligo quãdo ſciũt vel ſcire
comode pñt. hec Archi. f. Jtinerantes etiaz
ſm Archi. f. nõ excuſant ab hoc p̃cepto ſi co-
mode audire pñt. al's ſecus. puta. aliquis eſt
in ſocietate alioꝝ qui nolũt expectare miſſam
et ſine ſocietate illa nõ poteſt bene iter facere
vel quia ignorat viã. vel quia difficilis et picu
loſa. vel quia nõ eſt tuta a latronibꝫ. vel quia
ab illis habet expenſas et hmõi. excuſat ab au
ditione miſſe ſm eũ. Vide tñ ad p̃dicta q̃d
notat Ri. angli. in q̃libet. et Aſteñ. li. iiij. vbi
diſtinguũt q ſecularibꝫ nõ audire miſſaz in
dominica aliq̃n eſt peccatũ mortale. aliq̃n ve-
niale. aliq̃n nullũ. Tunc eni eſt peccatũ mor-
tale. q̃n quis omittit ex contemptu vero vel
interpretatiuo. Voco aũt cõtemptũ interp̃-
tatiuũ q̃n ſine cauſa legitima miſſaz nõ audi-
re in diebus dñicis aſſueſcit. Cauſam aũt le-
gitimã voco q̃n corpali infirmitate detinet.
vel inimicoꝝ timore. vel aliquo alio ſimili q̃d
ſm rectũ iudiciũ. excuſatio l'tia debeat reputa
ri. Et talis nõ audiẽs miſſaz ex cõtemptu ve
ro vel interpretatiuo ab epo debet cõfundi. d.
c. miſſas. et etiã peccat mortaliter. Q̃d pz. qꝛ
talis dꝫ excõicari. de cõſe. di. i. qui die. Tunc
aũt eſt peccatũ veniale cũ omittit. nõ ex cau-
ſa legitima. ſed ex aliqua mẽtis infirmitate
ſicut ex aliqua paſſione. vel ex aliqua pigricia
ſi tñ ad hoc nõ fuerit aſſuetus. Tunc aũt nul
lum eſt peccatũ. cũ omittit ex aliqua cauſa le-
gitima. Et ex p̃dictis patꝫ q̃d ſit dicendũ de il-
lis paup̱culis mulieribꝫ que aliq̃n nõ habent
veſtes. aut velamina aut alia neceſſaria ad cor
poris tegumentũ. tũ ob paup̱tatẽ. tũ qꝛ mari
tus ea impignorauit vel hmõi. q̃ ſi irent ad
eccleſiã ſine cõſuetis veſtibꝫ. deriderent ab a-
lijs. h' dico in locis vbi mulieres aſſuete ſunt
portare veſtes et hmõi. tales videntur excuſa
ri a peccato mortali. Jdem dic in ſimilibus
caſibus.

¶ An aũt ſeculares teneant audire miſſam
diebus dñicis in eccleſijs ſuis parochialibꝫ
qꝛ de diebus priuatis nõ eſt dubitatio. quin
q̃libet vbiq̃ poſſit audire miſſam. R̃ñ. panor.
in. c. vt dñic. de. parochijs. dicit. q aut quis
facit ex cõtemptu ꝓprij p̃ſbyteri ſine cauſa le
gitima. et tunc peccat. qꝛ venit ꝯtra preceptuz
ſup̱ioris. et ip̃e ſacerdos qui admittit paro-
chianum alienum ſupradicto caſu. cõmitit
quodammõ furtũ et rapinã. Si tñ ex cauſa le
gitima contenneret ꝓprium ſacerdotẽ. puta.
quia eſt notorius fornicator vel p̃ciſus ab ec
cleſia. tũc nõ peccaret. qꝛ hoc caſu nõ cadit ꝓ-
prie cõtempt⁹. ſed iuris auctoritate facit. aut
deſerit ꝓpriũ preſbyterũ ſine cõtemptu. et tũc
nõ peccat. ꝑ hoc tex. in. d. c. vt dñicis. qui pon
derat cõtemptũ. Sed hodie videmus cõiter
pp'lm cõfluere ad eccleſias fratrũ mendican-
tiũ derelicto ꝓprio p̃ſbytero. Et credo q ſi h'
faciũt bono zelo. nõ peccant. puta. quia deuo-
tius ibi celebrat. Jtẽ qꝛ audiũt ibi p̃dicatio
nem. et immediate ante vel poſt audiũt miſ-
ſam. Quidã etiã nõ irrõnabiliter dicũt q. d.
c. vt dñicis. nihil ipis parochianis p̃cipit. ſed
ſolũ ipſis p̃ſbyteris. Jbi eni dicit vt dñicis
vel feſtiuis diebus p̃ſbyteri anteq̃ celebrent
plebem interrogẽt. ſi alterius parochianus
in eccleſia ſit. qui ꝓprio cõtempto p̃ſbytero
ibi velit audire. quẽ ſi inuenerit. ſtatim ab ec-
cleſia abijciat. hec ibi. Manifeſtuz eſt aũt. q
ibi nihil p̃cipitur laicis parochianis. ſed ſolũ
p̃ſbyteris. et nõ alijs p̃ſbyteris niſi p̱rochia
libꝫ. nã alij p̃ſbyteri qui nõ ſunt parochiales.
ſiue ſint ſeculares ſiue regulares. q̃n volunt
celebrare in ſuis eccleſijs. nõ oportet q inter
rogẽt plebem. cũ tales p̃ſupponant nõ habere
plebem. Nec oportet q faciant illã diſtinctio
nem ſi alterius parochian⁹ ibi ſit. cũ oẽs ibi
exiſtẽtes alterius parochiani ſint. nec p̃cipit
eis q nõ pulſent campanas. aut q claudant
portas eccleſie. q̃n volũt celebrare ne aliquis
intret. nec p̃cipit eis q nõ celebrẽt. aut dicãt
officia. niſi certis horis anteq̃ oẽs p̱rochiales
et cathedrales eccleſie ꝯpleuiſſent officia aut
miſſas. Sicut a principio dictoꝝ ordinũ p̃la-
ti ſeculares faciebãt. q̃d eccleſia ꝓhibuit ꝛ cõ
traria p̃cepit. que quidẽ ꝓhibendo et cõtraria
p̃cipiendo. q̃d aliud ſignat. niſi q ex certa ſciẽ
tia vult q poſſint ad libitũ ire ad quaſcũq̃ ec
cleſias voluerint. vbi comodi⁹ et deuotius poſ
ſint audire diuina. Et dato q. d. decre. vt dñi
cis. cõtineret p̃ceptũ ipis parochianis. eſt tñ
ꝑ cõtrariã cõſuetudinẽ generaliſſimã. et vbi-
libet abrogata. cui optime derogari p̃t. marie
qꝛ nunq̃ fuit. nec eſt. moribus vtentiũ appro
batã. Et quã ꝯſuetudinem papa ſcit. tollerat
et totus mundus obſeruat.

¶ An aũt fratribꝫ minoribꝫ liceat celebrare ĩ
domibꝫ ſecularium vel alibi. cum altari via-
tico hoc eſt portatili. Reſpon. q ſic per tex. in
c. in his. de priui. qui dicit. Vbicunq̃. quod

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt verbum generale. Caueant tñ celebrare
extra loca eorum. niſi exiſtente neceſſitate.
propter ſcandala que eueniũt cũ dioceſanis
et ſacerdotib9 parochialib9. et multotiẽs per
dioceſanos eſt excõicatio ſinodalis. licet eos
nõ aſtringat. Idẽ priuilegiũ habent fratres
ꝑdicatores. vt notat glo. in. c. fi. de priui. li. vi.
De hac materia vide ſupra. Altare. et Conſe
cratio ſecundo.

¶ Vtrũ miſſa de vno ſancto ꝓ defuncto tm̃
ei ꝓficiat ſicut ſi diceref de mortuis. Rñ. dix.
li. i. ſm Ho. ꝙ ſic. et ecõuerſo. Et cõſueuit di-
cere. d. Vgo car. ꝙ ipe celebrãdo ꝓ dña nr̃a.
ſciebat celebrare ꝓ defunctis. et ecõuerſo.

¶ Sed nunq̃d tantũ valet miſſa dicta ꝓ plu-
ribus cuilibet eoꝝ. q̃tũ valet ſi diceref ꝓ q̃li-
bet eoꝝ ſingillatim. Directoria refert quoſ-
dam dicere ꝙ ſic. de cõſe. di. v. nõ mediocri-
ter. Et eſt hoc ſpeciale in ſacramẽtis. ꝑ. ſ. ſ. q̃
nõ datur ad menſurã. Et hoc ẽ verũ ſm Ho.
de pſalmis et miſſis que generaliter cantanf
ꝓ oibus. licet aliquib9 ſpecialiter videanf di-
ci. Et ideo nõ valent ei minus q̃z ſi ſpeciali-
ter ꝓ quolibet eoꝝ cantarenf. Sed nõ ſic vi-
detur de elemoſinis et ieiunijs. et ꝑcibus ſiue
oꝛõibus. q̃ alios nõ tangũt. quia nõ proſunt
mortuis. niſi eis ꝓ quib9 fiũt ſpecialiter. Alij
vero dicunt ꝙ hoc eſt verũ. ſi pro oib9 equali-
ter dicaf. Sed ſi intuitu vnius dicif. licz ꝓ oi
bus dicaf. plus ſm eos ꝓficit ei pro q̃ ſpecia
lius intendif. Et hec eſt vera ſnia ſm theo. nõ
ob. d. c. nõ mediocriter. quia loquif in caſu il
lo. ſ. q̃tũ ad meritũ celebrãtis. cũ hylaritate
mentis nõ minus valet miſſa dicta pro vno
q̃z ſi ꝓ quolibet diceref cũ anxietate. Idem
Io. et Arch. in. d. c. non mediocriter. huius
opi. expſſe eſt Scotus in q̃libet. vbi q̃rit. an ſa
cerdos q̃ ꝓmiſit dicere. xxx. miſſas beati gre.
x. ꝑſonis ſepatim. ſatiſfaciat dicẽdo ſolũ. xxx
An vero teneaf dicere pro q̃libet iſtoꝝ. x. q̃b9
ꝓmiſit. xxx. Et ſi dicat ſolũ. xxx. ꝓ oib9. x. te-
neatur ad reſtitutionẽ et ſatiſfactionẽ et ſup-
plementũ oim aliarũ. Reſpondet ꝙ meritũ
miſſe in tres ptes diſtinguif. vna attribuif
xpo. alia eccleſie. tercia vero ſacerdoti. Pri-
mas duas ptes. ſ. chriſti et eccleſie ſacerdos
celebrans nõ pt diſpenſare. ſed ſolũ terciam
ſuã. Et ideo ſi illud ꝑticulare meritũ. qð eſt
ſibi attributũ. ſ. dictã terciã ptẽ attribuit ali-
cui determinate ꝑſone. illud meritũ nõ poſ-
ſet alicui alteri attribuere. Qð clariſſime de
monſtraf. Nã licet in tali ſacramẽto ſit meri
tum infinitũ. tñ meritũ ipi ſacerdoti ꝑticipa
tum et cõmunicatũ rõne talis celebrationis
eſt finitũ. terminatũ. et limitatũ. quia ſi dice-
retur cõtrariũ. ſ. ꝙ meritũ ipſius ſacerdotis
eſſet infinitũ. ſequeref hoc abſurdũ ꝙ ex vnica
celebratõne quis poſſet liberare omnes ani-
mas q̃ ſunt in purgatorio. qð eſt hereticũ. pro
batur hoc clariſſime. Nã ſm theo. et canoni-
ſtas in. c. quod aũt. de pe. et remiſ. licet pecca-
to mortali debeaf pena eterna. tñ ꝑ cõtritionẽ
illa pena eterna cõmutaf in temporalẽ et li-
mitatã. ergo pena que debef ꝓ quolibet pecca-
to mortali eſt finita. ergo ⁊ c. peccatoꝝ. et M
et. x. M. et ſic multiplicãdo pena ſꝑ erit fini-
ta. Nã ſm phos ex multis finitis et limitatꝫ
nunq̃z fiet infinitũ. Si ergo pena q̃ debef vni
exiſtenti in purgatorio. q̃tacũq̃z et quotcũq̃z
habeat peccata. eſt finita. ergo pena que debẽ
oib9 exiſtentib9 in purgatorio ſimul ꝓ oibus
ſuis peccatis. erit finita ⁊ limitata eadẽ rõe q̃
prius. quia finita nunq̃z faciũt infinitũ. Et ex
alia pte meritũ vnius miſſe eſt infinitũ. qð
intendis cõicare oibus exiſtentib9 in purga-
torio. ſed infinitũ excedit finitũ. ergo ꝑ vnicã
miſſam oẽs anime liberabũtur. etiã ſi eſſent
in cẽtuplo plures q̃z ſint. cum etiã tunc eſſent
finite anime et finita pena. et oĩa alia finita.
ergo ſequif cõcluſio noſtra. ꝙ eſſet hereticũ
dicere. Dicamus ergo ſicut eſt rei veritas. ꝙ
meritũ miſſe cõicatũ ipi ſacerdoti eſt finitũ
et limitatũ. ſed ſm phm omne finitũ ꝑ abla-
tionem ꝑtium et cõmunicationẽ alteri factã
ſemper redditur minus. et intantũ poſſet mi-
nui ꝙ ad nihilum redigeretur. ergo ſic dicen
dum in propoſito. ſcilicet ꝙ celebranti et cõ-
municanti partem ſui meriti alicui. minus re
manet de tota ſumma. Et ſi totũ meritũ vni
cõmunicat. alius nihil habet. Idez tenet pa-
noꝛ. poſt Io. an. et Cal. in. c. fraternitatẽ. de
ſepul. vbi concludit. ꝙ ſi cõſiderantur ſuffra-
gia reſpectu ſatiſfactõis. tunc magis proſunt
his pro quibus ſpecialiter fiunt. q̃z ſi generali
ter. Ratio quia habent efficaciam finitam. et
ex diuina inſtitutione diſtribuitur inter illos
pro quibus fiunt. ergo tanto minus operan-
tur. quanto pro pluribus fiunt. hec Panoꝛ.
Idem Tho. et Pe. in. iiij. quia cum ſuffragi
um ſit virtutis finite. et deriuetur per inten-
tionem facientis quo voluerit. valet ei ꝓ quo
fit quantum ad liberationem a pena. tamẽ q̃z-
tum ad congratulationem et ad interiorem
conſolationem ſecundum ꝙ vnus in chari-
tate exiſtens de bonis alterius gaudet. ſic va-
let omnibus exiſtẽtibus in charitate. et plus
ei qui eſt in maiori charitate. Et hec ſenten-
tia eſt cõmunis ſecundum Nico. de auſmo.
Idem Aſteñ. Et per predicta ſoluitur q̃ſtio.
nunquid ſuffragia facta pro multis. equaliter

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

proſint ſingulis. Pe. et Tho. dicũt. ꝙ ſit valor
ſuffragioꝝ cõſideratᷣ ſcḋm qḋ valet ex virtute
charitatis. ſic tm̃ ꝓſunt ſingulis. ac ſi ꝓ vno
tm̃ fierent. Si aũt cõſiderat valor ſuffragioꝝ
inq̃tũ ſunt quedã ſatiſfactões ꝑ intentionẽ.
faciẽtis tranſlate in mortuos. ſic magis valẽt
ei ꝓ quo ſpecialiter fiũt. Sic enĩ effectus ſuf-
fragioꝝ. diuiditᷣ diuina iuſticia inter eos ꝓ q̇-
bus fiũt. Quare cõcludunt quidã. ꝙ ſi q̇s ſa-
cerdos ꝓmiſiſſet deſeruire vni capelle. et q̇ti-
die ibi celebrare. ꝙ talis nõ poſſet dicere miſ-
ſas beati Gre. ꝓ aliquo alio. Et ſic non poſſet
acceptare aliquas miſſas ad dicendũ. nec tri-
nitatis nec crucis ⁊c̃. Hoc patʒ per p̄dicta. Et
idẽ dicendũ de quibuſcũq; aliis ſacerdotibus
tã ſecularibꝫ q̃ȝ religioſis. ꝙ ſi ꝓmiſerũt dice-
re. xxx. miſſas ꝓ vno tales miſſas nõ pñt ap-
propriare alteri. Alˢ tenentᷣ ad reſtitutionẽ.
ſcḋm Sco. Ideo cautela eſt vt ſacerdos nõ ꝓ-
mittat in ſpeciali alicui. Sed poterit dicere.
Nos rogabimus deũ ꝓ te. vel ꝓ illo defuncto
in. xxx. miſſis. vel. M. Et ſic ꝓmittendo pluri-
bus ꝑſonis. poterit ſatiſfacere. Imo tot quot
ꝓmiſit. Unũ tñ eſt qḋ poſſet excuſare hmõi
ſacerdotes ꝓmittẽdo pluribꝫ dicere. xxx. miſ-
ſas. ſ. ꝯſuetudo ſacerdotũ oĩm. qui indifferẽ-
ter acceptant plura trigeſima ſil'. et ſimul di-
cunt. et oĩbꝫ ꝓmittũt ꝙ dicãt. xxx. miſſas. Et
ſeculares ſciũt hanc conſuetudinẽ fore inter
religioſos et alios ſacerdotes. Et ſic videtur
eſſe cõtenti ꝙ in triginta miſſis oretur ꝓ eis.
aut defunctis eoꝝ. Si tñ eſſet aliq̇s ſecularis
qui exp̄ſſe diceret. volo. xxx. miſſas ꝓ me. et
nolo vt acceptetis alias miſſas in eis. vel hu-
iuſmodi vt multos vidi. tũc dico ꝙ eſt neceſ-
ſe. aut nõ acceptare. aut acceptãdo velis no-
lis dicere ꝓ eo duntaxat. licʒ tñ in oĩbꝫ miſſis
q̃ȝtumcũq; appropriatis rogare deuʒ pro toto
mundo et deuotis et viuis et defunctis. dum-
mõ non approprientᷣ eis. hanc etiã opi. tenet
Archi. f. et Io. de capi.

¶ Utrũ ꝓpter miſſam peculiarẽ. vt de aliquo
ſancto. vel aliã debeat q̇s dimittere quin audi-
at miſſam ꝓpriam illius diei. Miſſa peculia-
ris idẽ eſt qḋ miſſa ſpecialis de aliquo ſancto.
quaſi ſpecialis ſicut peculium alicui. Rñ. ſcḋm
Hoſ. Si dies habet ꝓpriaʒ miſſam. quã et q̇s
alˢ audire tenetᷣ. nõ dʒ dimitti ꝓpter aliã. ex̃
eo. c. ij. Sed qḋ quidã laicoꝝ omni die volunt
miſſam de trinitate vel de ſancto Michaele.
et hmõi. nõ debent hoc facere niſi in ſuis die-
bus. vt in. d. c. ij. Et ibi patet ꝙ tã ꝓ viuis q̃ȝ
mortuis vtilior miſſa que pt̄ dici eſt miſſa de
die. Et ꝙ etiã in dieb' ꝓfeſtis. i. ferialibꝫ ꝓ-
pter miſſas peculiares. ſeu votiuas. ſeu etiã
mortuoꝝ. nõ debet derogari miſſe de die. Hoc
intelligũt doc. qñ in eccleſia nõ eſſet niſi vnus
ſacerdos. Si enĩ eſſent plures bene poſſet v-
nus dicere miſſam occurrentẽ. et ali' ob deuo-
tionẽ dicere miſſam peculiarẽ.

Monachus. Utrũ poſſit fieri canonic'
ſecularis. Rñ. ſcḋm Ho. ꝙ nõ. quia nõ
eſt arandũ cũ boue et aſino. nec hoĩes
diuerſe profeſſionis debent ſic eſſe ſimul. de e-
lec. cum cauſam.

¶ Utrũ poſſit fieri canonicus regularis. Rñ.
ſcḋm Tho. ſe. ſe. q. clxxxix. vtraq; religio. ſ. cano-
nicoꝝ regulariũ et monachoꝝ ordinatᷣ ad opa
vite cõtemplatiue. inter q̃ precipue ſunt ea q̃
aguntᷣ in diuinis miniſteriis. ad q̃ ordinatᷣ di-
recte ordo canonicoꝝ regulariũ. q̇bus ꝑ ſe cõ-
petit ꝙ ſint clerici religioſi. ſed religioni mo-
nachoꝝ nõ ꝑ ſe cõpetit ꝙ ſint clerici. xvi. q. i.
alia cauſa. Et ideo q̃uis ordo monachoꝝ ſit
artioris obſeruantie. tñ ſi monachi eſſent lai-
ci liceret eis tranſire ad ordinẽ canonicoꝝ re-
gulariũ. nõ aũt ecõuerſo. xix. q. iij. mandam'.
Sed ſi monachi ſint clerici ſacris miniſteriis
obſequẽtes. habent id qḋ eſt canonicoꝝ regu-
lariũ. et cũ maiori artitudine. et ideo licitum
erit tranſire de ordine canonicoꝝ regularium
ad ordinẽ monachoꝝ. petita tñ licẽtia ſupioris.
et nõ ecõuerſo. xix. q. iij. ſtatuimus.

¶ Utrũ liceat monacho hr̃e ſociũ in diuerſis
monaſteriis. Rñ. nullo modo licʒ. de reli. do.
c. ſi.

¶ Utrũ monacho vel religioſo poſſit cõmitti
regimẽ ecc̃ie ſecularis parochialis. Rñ. Pa-
nor. in. c. qḋ dei timorẽ. de ſta. mo. ꝑ ter. illuʒ
dicit ꝙ ſic. ſʒ dʒ hr̃e ſociũ ſui ordinis ſi commo-
de fieri pt̄. Panor. tñ hoc declarat in. c. mona-
chi. ex̃ eo. dicẽs. ꝙ monachus nõ dʒ conſtitui
ſine ſocio ſui ordinis in ecc̃ia prochiali. qñ ec-
cleſia prochialis eſt ſubiecta monaſterio. ita
ꝙ iſte nõ deſinit eſſe obediẽtiari' monaſterij.
Sec' ſi religioſus ꝓmoueretᷣ tanq̃ȝ q̇libet cle-
ricus ſecularis ad eccleſiã prochialẽ. nã tunc
cũ deſinat eſſe monachus monaſterij. nullaʒ
habebit ampli' cõnexionẽ cũ primo monaſte-
rio. vide ad p̄dicta q̃ ḋ no. ꝑ Car. et doc. i cle.
i. de elec. vbi dicitur ꝙ eccleſia nõ curata nõ
poteſt ſibi cõmitti. ſed de curata diſtinguunt
ꝙ duplex eſt cura. Quedam proprie vt cura
quaʒ habet eccleſia parochialis circa ſuos pa-
rochianos. et de hac omnes cõcordant ꝙ mo-
nachus ad illam poteſt eligi. Alia vero eſt im-
proprie. vt circa quam habet prelatus eccleſie
collegiate in illos de collegio. ⁊ de hac glo. ibi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dubitat.et dicit ħ indigere declaratōe. Paul.
tñ dicit. ꝙ etiā ad hanc pt aſſumi.q2 nō pt ta/
lis platus nō habere curā ſui collegij. Car. e/
tiā tenet hanc opi. dicēs cōiter teneri ꝙ indi
ſtincte ꝑ diſpenſationē epi poſſit monachus
pfici eccleſie curate etiā nō habenti aliā curaꝫ
niſi collegiū.qđ tenet Jo. cal.et Fede. de ſe.
Intellige ꝙ eps poſſit diſpenſare de eccleſijs
q̄ pleno iure ad monachos nō ꝑtinēt.hoc tñ cū
cōſenſu abbatis. et ſic intellige.xvi.q.i.ꝑ totū
In eccleſijs aūt.q̄ ad monachos ꝑtinēt mero
iure.ſufficit ſola auctoritas abbatis et cōuen/
tus.xvi.q.ij.viſis.vel etiaꝫ ſoli⁹ abbatis.ſi ad
ipm ꝑtinet eccleſie ꝓuiſio. Adde tñ qđ notat
panoꝛ.in.d.c.qđ dei timorē. ꝙ regulares pñt
ꝓmoueri ad eccleſias ſeculares curatas prin
cipaliter ꝓpter officiū p̄dicandi. Et ſic ꝓpter
bonū cure. Ex quo infert̄.ꝙ ſi religioſus non
eſt ad iſta aptus nō pt licite ꝓmoueri. Et pro
maiori declaratōe p̄dictoꝝ q̄rit panoꝛ.vbi ſup̄
an p̄dicta habeāt locū de iure cōi.an vero ex di
ſpenſatōe.puta. ꝙ tā canonicus regularis q̄ꝫ
monachus de iure cōi ſuadente neceſſitate vl'
vtilitate poſſint ꝓmoueri ad eccleſias ſecula/
res curatas. Quidā tenent ꝙ de iure cōi pñt
ꝓmoueri.ſed debēt hr̄e ſociū. Alij cōtra dicē/
tes ꝙ ex diſpenſatōe. Panoꝛ.aūt diſtinguit
ꝙ aut querit̄ nunq̇d regulares poſſint ꝓmo/
ueri ad dignitatē epalem.et ſic ſm oēs ꝓmo
ueri pñt.ſ.de iure cōi.tex.eſt in.c.vnico.xviij.
q.i.et in.d.cle.i.et aptius ꝑꝫ in.c.ſi religio/
ſus.et.c.quoꝛundā.de elec.li.vi.nā ibi eligū/
tur ꝑ canonicos in epos.Si eni nō eſſent ha
biles de iure.nō eligerētur ſed poſtularent̄.vt
in.c.ſi.de poſtu.p̄.Vñ etiā abbaſ nō obſtante
vinculo dignitatis pt eligi in epm.vt in.ca.ſi
abbatē.de elec.li.vi. Et hoc cōcedit̄ ꝓpter ex/
cellentiā epalis dignitatis.nā et eps appella
tur religioſus.vt in.c.ex multa.de voto. Aut
loquimur de in eccleſia inferioꝛi.et tūc.aut ec
cleſia eſt collegiata aut nō. Primo caſu.aut
querit̄ de ꝓmotione ad canonicatū.vel ad a/
liud beneficiū ſimplex ipius eccleſie collegiate
et tūc ꝓmoueri nō pñt.vt in.c.ſup eo.de regu
la.adeo ꝙ etiā eps diſpenſare nō pt.ſm cal.
vt religioſus ſit canonicus in eccleſia ſecula/
ri.Nā hoc caſu ceſſat priuilegiū cure.rōe cui⁹
ꝑmittit̄ ꝓmotio ad eccleſiā ſecularē.vt in.d.
c.qđ dei timoꝛē.hoc intellige niſi eccleſia ca/
thedralis eſſet regularis.nā tunc monachus
vnius monaſterij pt ꝓmoueri.vt ſit canoni/
cus in eccleſia cathedrali. Et largo mō mona
chi in tali eccleſia pñt appellari canonici. Aut
queritur.nunq̇d poſſint ꝓmoueri ad ipaꝫ di/
gnitatē eccīe collegiate.puta.vt ſit ꝑpoſitus.
Ho.tenet ꝙ nō pt fieri ſine diſpenſatōe.niſi
ꝓpter neceſſitatē cure. Alij tenēt oppoſitū.q2
ſicut pt ꝓmoueri in epm in eccīa ſeculari.ita
et in ꝑpoſitū in eccleſia collegiata eadē rōne.
Et panoꝛ.tenet hāc opi.cū nō repiat̄ hoc iu/
re ꝓhibitū.nā eadē rō eſt in epo.cū eps faci/
at vnū coꝛpus cū canonicis ſuis. Itē rō cu/
re et p̄dicatōis militat in hoc caſu.vt in.d.c.
qđ dei timoꝛē. Si aūt loquamur de eccleſia nō
collegiata.aut eſt nō curata.et nō pt religio/
ſus eā obtinere.q2 ceſſat rō cure. Aut eſt cu/
rata.et cōiter tenet̄ ꝙ de iure cōi poſſit ꝓmo/
ueri.licꝫ dñi de ro.teneāt ꝯtrariū.

¶ Vtrū hmōi monachus q̇ factus eſt rectoꝛ
alicuius eccleſie ſecularis teneat̄ ad ſtatuta
ſui oꝛdinis. Rñ.ſm Ho.ſi talis eccleſia ple/
no iure ꝑtinet ad monachos.p̄fatus mona/
chus in ea remanet ſubiectus abbati.et ſer/
uabit oia ſicut prius p̄ter tria.ſ.ieiuniū.ſilen/
tiū.et viglias.q̄ comode ſeruari nō pñt.in ec
cleſia ſeculari. Si vero eccleſia nō ꝑtinet ad
monachos.ſed ad epm.tūc monachus inſti/
tutus.a trib⁹ ſubſtātialib⁹ nō abſoluit̄ ſimpli/
citer. Nā et ꝯtinentiā ſeruare tenet̄. Ab obe/
dientia abbatis abſoluit̄ quidē.ſed imperio
epi ſubijcit̄.q̇ de cetero erit abbas ſuus.ſpa/
lia diſpenſabit rōe cōmiſſe adminiſtratōnis.
Et ſi habet ſociū monachū.nō excuſat̄ ab eſu
carniū.d.c.qđ dei.niſi ſit infirmus.de cōſe.di.
v.carnē.vel niſi impante epo.q̇ abbas ſuus
eſt. Si aūt ſociū nō habet.pt ſe his cū quib⁹
viuit cōfoꝛmare.xli.di.quiſq̄s.ex̄ de ſta.mo.
recolētes. In oī tñ caſu habitū deferre debet.
nec debet temerarie dimittere alꝰs excōicatus
eſſet.de quo vide ſup̄.Excōicatiōe.xvi. Quo
vero ad officiū.monachus factus curat⁹ ab/
ſoluit̄ ab officio monachali.q2 dꝫ ſe cōfoꝛma
re officio clericoꝝ ſeculariū.d.c.quiſq̄s.

¶ An vero religioſus poſſit ꝓmoueri ad ec/
cleſiā ſecularē i caſib⁹ ꝑmiſſis ſine lnia ſui ab
batiſ. Rñ.panoꝛ.in.d.c.qđ dei.dicit.ꝙ nō.vt
habet̄ in.d.c.ſi religioſus.de elec.li.vi. Imo
nec i papā.vt no.glo.in.c.q̄ꝫ ſit.xviij.q.ij. Si
aūt abbas nō vult ꝯſentire.et vtilitas ſeu ne
ceſſitas ſuggerit.tūc pt cōpelli ad ꝯſentiendū
ſm doc.ꝓpter bonū publicū. Et ħ facit ad.q.
q̇tidianā. Statuto cauet̄ vt puella minoꝛ.xxv
annis nō poſſit ſe maritare ſine ꝯſenſu duoꝝ
agnatoꝝ. Puella elegit ſibi ſponſum ꝯdignū
ſꝫ agnati ſine cā legitia noluīt cōſentire. Cer/
te ꝑ p̄dicta pñt cōpelli ꝑ ſupioꝛē ad ꝯſentiē/
dū.vl' ipe ſupioꝛ dabit lniaꝫ ꝯtrahendi. Et ħ
idē tenet Bar.in.l.ſi cū dotē.ff.ſo.ma.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Vtrum ex cōtractu monachi obligetur ab
bas vel monaſteriū. Rñ. ſm Inno. ſi mona/
cho cōmiſſa eſt adminiſtratio. abbas et ꝯuen
tus tm̄ obligant̄ q̄tū adminiſtratio ſe exten/
dit. Si vero nō habet adminiſtrationē. obliga
tur monachus. Sed nō tenet̄ ſoluere. qꝛ nō
habet vnde.

¶ Sed q̄d de obligatōibꝫ ſeu ꝓmiſſionibꝫ ab
aliquo factis monacho vel abbati. vnde quid
acquirunt̄ monaſterio. Rñ. ſm Inn. et Ho.
ex cōtractibꝫ initis cum monacho vel abbate
obligat̄ quis monaſterio. quia p̄t monachus
monaſterio actionē acquirere. nō tamē p̄t ob
ligare monaſteriū vnde q̄uis abbas. ſiue mo
naſteriū poſſit agere. nō tamē tenet̄ reſponde
re niſi de eo qđ ad ip̄m ptinet. Et licꝫ oīs con
tractus ꝓhibitus ſit monacho. niſi imperante
abbate. vt. xij. q. i. nō dicatis. Hoc intelligit̄
inq̄tum monaſteriū obliget̄. ſed obligatio al
terius ad monaſteriū p̄t p monachū acquiri
Similiter et poſſeſſio etiā p monachū fugiti/
uum monaſterio acquirit̄. ff. de acqui. poſ. l. i.

¶ Quid de rebus ablatis monacho. Rñ. ſm
Inno. et Ho. Si res erant monaſterij vel e/
tiā alterius et monaſteriū ad reſtitutionē te/
nebat̄. tunc aget monaſteriū. Si vero nō erāt
eius. nec de eis tenebat̄ monaſteriū. tūc aget
ille qui dn̄s eſt rerū. ita tn̄ ꝙ ſi tales res erāt
depoſite apud monachū. et abbas videt eas
ſubtrahi. et facile eſſet abbati eas liberare ſa/
tis credit Inno. ꝙ abbas teneat̄ depoſiti in/
ſolidū ꝑpter dolū. ſed ſi nō vidit. nec ꝓhibere
potuit. nō tenet̄. etiā ſi monachus eas abſtu/
liſſet. quia nō eſt obligatus ex eius maleficio
vt in. §. ſe. dicitur.

¶ Quid de maleficio cōmiſſo p monachum
vel abbatē. Rñ. ſm Inno. et Ho. nō tenetur
monaſteriū. quia delictū pſone ₰c. niſi q̄tum
ad monaſteriū perueniſſet. et in eius vtilita/
tem verſum fuiſſet.

¶ Quid aūt ſi q̄s ꝓfitetur ea ꝯditōe. vt poſ/
ſit retinere bona ſua. Et quid de relicto facto
monacho ea cōditione. vt nihil acquirat̄ mo/
naſterio. Vide diffuſe ſup̄. Abbas. Et an ta/
le pactū inducat ꝓprietatē ipi monacho. vide
ſup̄. Impedimentū quarto.

Monialis. In monaſterijs monialiuꝫ
nō mendicantiū. nō debent recipi niſi
quot pn̄t de ꝓuentibꝫ monaſterij abſ
q̄ penuria ſuſtētari. aliter nulla eſſꝫ receptio.
extra de ſta. re. piculoſo. li. vi.

¶ Omnes moniales debent manere ſub ꝑpe
tua clauſura monaſterij. niſi pro tali et tanto
morbo ꝙ nō poſſent cum alijs abſq̄ graui pi/
culo ſiue ſcandalo morari. v. c. piculoſo. De
hac materia vide ſup̄. Excōmunicatōie. xxvi.
et. c. L. ex.

Negociatio illicita reddit̄ multipliciter.

ſm Ray. Primo quidē ex cauſa.
vt quando fit ꝑpter auariciā. ſ. pro
pter improbā cupiditatē diuitiarū et non ad
neceſſitatē ſed ad aliū finē malū. Et quādo ſit
peccatū mortale. quo ad hoc vide ſup̄. Auari/
cia. Secūdo ex tpe. vt ſi fiat in diebꝫ feſtiuis.
Tercio ex pſona. quia clericis et religioſis ta
lia ꝓhibita ſunt. quia nemo militans deo ₰c.
Quarto ex loco. qꝛ in eccleſia vel loco ſacro.
hmōi fieri nō debent vt dictū eſt ſup̄. Emuni
tas primo. Quinto ex modo. vt ſi fiat cū mē/
dacijs. de exceptōibus et ſilibꝫ.

¶ Negocia. quedā ſunt que ſine peccato vix
fieri nō pn̄t. de pe. di. v. Negociū. Et gr̄a ex/
empli ponunt̄ quinq̄. ſ. Cura reifamiliaris.
Militia. Mercatio. Procuratio. et Admini
ſtratio. de pe. di. v. qualitas. et. c. falſas. di. xxv
qualis. di. lxxxviij. cōſequēs. Ho. addit ſextū
qđ quaſi periculoſius eſt oībus. ſ. aduocatio.
Sed et ſeptimū nō dimittas. ſ. ep̄atus officiū
quo nihil miſerius et piculoſius ſi pfuncto/
rie agat̄. xl. di. Ante omnia.

¶ Vtrū negociatores poſſint licite lucra reci
pere. Rñ. ſm Ꝥ. Cū laboret ꝓ oībus et qua
ſi cōmune negociū in mercibꝫ gerāt. poſſunt
moderatū lucrum recipere. de hoc vide ſupra.
Emptio.

¶ Quid de artificibꝫ qui faciūt vel vendūt gla
dios. ſagittas baliſtas. bombardas. aut vene
na. et hmōi. Rñ. ſm Ray. Si ꝑpter hoc faci/
unt vel vendūt. vt hoīes habeāt talia ad abu/
ſum. aut etiā ſi ſciēter vendūt illis ſeu donant
quos extimāt talibꝫ abuſuroſ. mortaliter pec
cant. et oīa peccata que inde ſequunt̄ eis im/
putant̄. Si aūt tales negociatores dicāt ſe bo
nam intentionē habuiſſe. qꝛ credebāt ꝙ eme
rentur ꝑpter licitū vſum. vel nihil ſup hoc co/
gitabant. ſeu ignorabāt ꝙ eſſet illicitū talia fa
cere vel vendere. in omnibꝫ dictis caſibus di
ſtinguo. quia ſi ille res pn̄t eſſe vtiles. vt ar/
ma in bello iuſto. aurifrigiū ad ornamēta ec/
cleſiaſtica. quedā etiā venena ad aliq̄d medi/
cinale. vel cōtra alia nociua. qui talia vendūt
nō peccant. niſi forte ꝓbabiliter dictaret ſibi
cōſciencia ꝙ emptor talē rem querit ad malū
tunc eni nō debet vendere. v. q. v. nō oīs. Siue
ro ille res ad nulluꝫ vſum ſint vtiles niſi ad
peccandū. ſicut ſunt quedā mortifera. tunc in
dubitanter peccant faciendo. tenēdo. vtendo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf